

İskandinav Ülkelerinde Arşivcilik Eğitimi

Archival Education in Scandinavian Countries

Muhammet Hanefi Kutluoğlu* ve İshak Keskin**

Öz

Her ülkenin kendi belgesel mirasını oluşturan arşivlerin personel ihtiyaçlarını eğitim yoluyla giderme sorumluluğu bulunmaktadır. Eğitim ise, gelenek, tarihi miras ve bilimsel gereklilikler doğrultusunda şekillendirilebilir ve buna paralel olarak uygun bir eğitim modeli seçilebilir. İskandinav ülkeleri de gelenek, ihtiyaç ve tarihi miras doğrultusunda kendilerine mahsus birden fazla model belirleme yoluna gitmişlerdir.

Bu çalışmada, İskandinav ülkelerinde arşivcilik geleneğinin nasıl oluştuğu, arşivcilik eğitiminin nasıl yürütüldüğü ve Avrupa'da yaşanan gelişmelerden nasıl etkilendiği üzerinde durulmuştur. Böylelikle, Avrupa ülkelerinde uygulanan arşivcilik eğitimiyle İskandinav ülkeleri arşivcilik eğitimi arasındaki ilgi karşılaştırmalı bir yöntemle ele alınmış, buradaki eğitimin diğer ülkelerdeki uygulamalara yakınlığı ve benzerliği belirlenmeye çalışılmıştır; son olarak, arşivcilik eğitiminin mevcut durumu ve bu konuda nelerin yapılması gerektiği değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Arşivcilik, arşivcilik eğitimi, İskandinav arşivcilik geleneği, Avrupa'da arşivcilik eğitimi, arşiv okulları.

Abstract

Every country has responsibilities to provide the necessary personnel needed for their archival inheritance by education. Education can be shaped through

* Yrd.Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: mhkutluoglu@hotmail.com

** Yrd.Doç.Dr. İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: ishakeskin@hotmail.com

tradition, historical inheritance and scientific necessities by defining the right educational method. Scandinavian countries have determined different education models based on their tradition, historical inheritance and requirements.

In this article we focused on the formation of archival tradition, application of archival education in Scandinavian countries and the influence of the developments taking place in Europe on these countries. The relation between the archival education in European and Scandinavian countries is evaluated through a comparative method, and similarities to other countries are also evaluated. Finally, the present situation of archival education and the measures needed in this field are taken into consideration

Keywords: *Archival studies, archival education, Nordic archival tradition, archival education in Europe, archival schools.*

Giriş

Sürekli olarak köklü değişimlerin ortaya çıktığı bir dünyada yaşıyoruz. Her meslek kendisiyle ilgili olarak belli ölçüde bu değişimden etkilenmektedir. Mesleklerin günümüzdeki durumuna genel bir bakış bile, bu izlerin belirgin bir şekilde görülebilirliğini ortaya koymaktadır. Örneğin tarihçilerin 1960'lı yıllardan itibaren siyasi ve kurumsal tarih çalışmalarından çok, bilinmeyenlerin veya sıradan insanların tarihinin anlaşılması ve öğrenilmesi amacıyla yerel tarih çalışmalarına ağırlık vermeleri ve yönelmeleri böylesi bir değişimin ürünüdür.

Arşivcilik, özellikle Yeniçağ' dan bu yana sürekli ve hızlı bir değişim sürecinin içindedir. Bu değişim süreci, XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ciddi bir şekilde hızlanmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan teknolojik gelişmelerin bir ürünü olan bu gelişmeler, 1990'lı yıllardan itibaren ekonomik darboğazın etkisiyle radikal bir farklılaşma eğilimi içine girmiştir. Mesleki iş profiline değişmesi veya işverenlerin bir kısmının meslekten beklentilerinin farklılaşması veya farklı istihdam eğilimleri bu sürecin etkisini göstermektedir. Bu sürecin etkileri, çeşitli nedenlerle artık iç ve dış dinamikler tarafından desteklenmektedir (Uhde, 2006, s. 193). Teknolojik gelişmeler, ekonomik zorunluluklar, yeni bilgi taşıyıcıları ve istihdam alanından oluşan değişim dış kaynaklı dinamikleri oluşturmaktadır. İç kaynaklı dinamikler ise, günümüzde yoğun olarak öğrencilerin istihdamına

yönelik endişeler taşıyan meslektaşlardan ve akademisyenlerden kaynaklanan bir dinamiktir.

Meslekte yaşanan değişimin izleri günümüz arşivcilik eğitimini oluşturan ders programlarında dikkat çekmektedir. Tarihin zaman dilimlerine (çağlara) ayrıldığı teorik bilimsel sistemin özelliklerinden hareketle bile, mesleki kabullerde bu zaman dilimleri (çağlar) içinde ne gibi bir değişimin gerçekleştiği kolayca görülebilir. Ortaçağ'da sıkça görülen belge sahtecilikleri, Yeniçağ'ın hemen başında büyük merkezi devletlerin kurulması, bunu takip eden dönemlerde meydana gelen bilimsel paradigmadaki gelişmeler, sanayileşme, demokratik ve seküler siyasi sistemlerin ortaya çıkması ve arşivcilik alanındaki uzmanlaşma eğilimi bu sürecin belirgin özellikleridir. Daha ayrıntılı ve somut bir şekilde vurgulamak gerekirse, Ortaçağ'dan beri yaşanan ve mesleki gelişmeleri şekillendiren özellikler olarak bunlar, feodal birimlerin haklarının korunması düşüncesi, bilimsel, siyasal, toplumsal, ekonomik ve teknik farklılaşmalar şeklinde sıralanabilir. Diplomatika, hukuk, teşkilat tarihi, tarihin yardımcı bilimleri, milli (merkezi) arşivlerin ve eğitim kurumlarının kurulması, uygulamada sistematikleşme, arşivlerin kamu malı sayılması, arşivlerin ve arşiv belgelerinin yeni türlerinin ortaya çıkması, belge yönetimi, arşivcilikte imha, bilgi teknolojilerinden mesleki uygulamalar sırasında yararlanılması, arşiv ve bilgi edinme özgürlüğü kanunlarının yasalaşması bu çağlarda yaşanan gelişmelerin birer parçası olarak arşivcilik eğitim programlarındaki yerlerini almışlardır. Kuşkusuz bu konular, arşivciliğin karşılaştığı problemler doğrultusunda yöneldiği çözümlere işaret etmektedir. Bu çözümler, Avrupa ülkelerinde mesleki konularda ve eğitimde daha fazla uzmanlaşmaya yönelme, program reformu ve içerikte değişiklik ile eğitim yapısının yeniden şekillendirilmesi (Uhde, 2006, s. 197) şeklinde gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada, yukarıda ifade edilen gelişmelerin İskandinav ülkelerini ne ölçüde etkilediği ve kendine mahsus bir arşiv eğitim kültürü oluşturup- oluşturamadıkları incelenmektedir. Bu yapılırken, öncelikle, arşivcilik eğitiminin örgütlenmesinde karşılaşılan modeller, çağdaş gelişmeler, İskandinav ülkelerinin arşivcilik geleneğinin oluşum süreci değerlendirilmiş, mevcut arşivcilik eğitiminin durumu incelenmiş ve diğer Avrupa ülkelerinde uygulanan arşivcilik eğitimiyle ilişkisi karşılaştırmalı bir yöntemle ele alınmıştır. Son olarak, mevcut durum ve bu konuda nelerin yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Böylelikle, İskandinav ülkelerindeki eğitimin diğer ülkelerdeki uygulamalara yakınlığı ve benzerliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Arşivcilik Eğitiminde Karşılaşılan Modeller

Günümüzde arşivcilik eğitiminin örgütlenmesinde farklı eğilimler söz konusudur. Arşivcilik eğitimi farklı şekillerde organize etme eğilimleri, hiç kuşkusuz, arşivciliğin geçirdiği gelişme aşamalarının bir ürünüdür. Bu yüzden arşivcilik eğitimi, arşivciliğin gelişme aşamalarının izlerini taşımaktadır. Eğitimde karşılaşılan eğilimler ise, arşivciliğin etkisinde kaldığı hukuk ve diplomatika bilimlerinin izlerini taşımakla birlikte, daha ziyade tarih biliminin, arşivciliğin olgunlaşarak bilim dalı haline geldiği dönemin, arşive teslim edilmeden önce belgelerin düzenleri konusuna müdahale edilmesiyle ilgilenen belge yönetiminin ve enformasyon bilimlerinin izlerini yansıtmaktadır. Bunlar arşivcilik eğitiminin şekillenilişinde önemli bir paya sahiptirler ve aslında günümüzde karşılaşılan arşivcilik eğitim modellerinin sınırlarını belirlemektedirler.

Yukarıda belirtilen gelişmeler, arşivlerden beklentilerin etkisiyle arşivcilik eğitiminin farklı şekillerde örgütlenmesine neden olmuştur. Günümüzde arşivcilik eğitimi, bir yandan etkisi altında kaldığı tarih biliminin gelişimini tamamlaması, diğer yandan bağımsız bir eğitim oluşturma çabalarının sonucunda ortaya çıkmıştır. Buna XX. yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren bilgiye erişimde etkili araçlar olarak kullanılan bilgi teknolojilerinden belge üretiminde, korunmasında ve erişiminde yararlanılması, bilgi taşıyıcılarının çeşitlenmesi ve özellikle özel sektörün ekonomik tasarrufa dayanan personel istihdamını da ilave etmek gerekmektedir. Bu gelişmeleri dikkate alarak günümüzün arşivcilik eğitim modellerini üçe ayırmak mümkündür. Bunlar bağımsız arşiv okulları, tarih ve enformasyon bilimleri eğitiminin bir parçası olarak verilen arşivcilik eğitimi şeklinde belirtilebilir (Uhde, 2006, s. 197).

Arşivcilik eğitimindeki farklılık, sadece arşivcilik eğitiminin örgütlenilişinde değil, aynı zamanda bu eğitimin verildiği kurumların eğitime başlama seviyelerinde ve kurumsal bağlılıklarında da görölmektedir. Bu nedenle arşivcilik eğitimi, bir yandan üniversite seviyesinde ve bir üniversiteye bağlı olarak yürütölürken, diğer yanda da mesleki derneklerde ve bir arşiv kurumunun bünyesinde örgütlenen bir eğitim kurumu şeklinde gerçeleştirilmektedir. Üniversitede kurulanlara Universite de Haute Alsace (Fransa, yüksek lisans seviyesinde), Fachhochschule Potsdam'da (Almanya) kurulan Arşivcilik, Dokümantasyon ve Arşivcilik Bölümü (şimdi Enformasyon Bilimleri Bölümü), özel statüde kurulan bağımsız arşiv okullarına Ecole des Chartes ve Archivschule Marburg, milli veya eyalet arşivlerine Bayerische Arşivschule ve mesleki örgütlerin eğitim çalışmalarına

İngiliz Arşivciler Derneği tarafından düzenlenen kurs örnek olarak gösterilebilir.

Bağımsız Yürütülen Arşivcilik Eğitimi

XX. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan bazı gelişmeler, arşivciliğin yavaş yavaş tarihçilikten ayrılma eğilimi göstermesine neden olmuştur. 1917'de Berlin Dah-lem'de kurulan IfA (Institut für Archivwissenschaft und geschichtswissenschaftliche Fortbildung), arşivciliğin uygulama taleplerini baz alarak oluşturulmuş yeni bir eğitim programı hayata geçirerek, o zamana kadar tarih eğitimine endekslenmiş durumdaki arşivcilik eğitiminin geleneksel çizgiden aşamalı olarak uzaklaşacağı yolunda sinyaller vermiştir. II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde görülen araştırma taleplerinin artan bir şekilde mikro düzeye yönelmesi, savaş yılları ve sonrasında görülen arşiv belgelerinin üretimindeki artış ve belge türlerindeki çeşitlilikle şekillenen modern belgelerin işlenmesi arşivcilik eğitim programında yeni bir düzenlemeye gidilmesini gerektirmiştir (Menne-Haritz, 1995, s. 402–403). Bu da, arşivci ile tarihçi yaklaşımına son vererek modern ve bağımsız bir arşivcilik eğitiminin şekillenmesinin önünü açmış ve kolaylaştırmıştır. Fotoğraf ve film gibi yeni bilgi taşıyıcılarının, ekonomi gibi yeni konuların, basın yayın arşivleri gibi yeni arşiv tiplerinin (Leesch, 1971, s. 231–32), belge yönetiminin ve enformasyon teknolojilerinin arşivcilik eğitiminde dikkate alınması bu süreç sonunda gerçekleşmiştir.

Tarih Eğitiminin Bir Parçası Olarak Arşivcilik Eğitimi

Çok eski dönemlerden beri uygulanmakta olan bu geleneksel arşiv eğitim tipi, XIX. yüzyılda birçok Avrupa ülkesinde profesyonel arşivcilere duyulan ihtiyacın bir ürünüdür. Bundan önceki eğitim, işverenlerin haklarının korunması ve onların ihtiyaçlarının karşılanmasına odaklanmış durumdaydı ve sorunlara daha çok hukuk bilgisi etrafında çözüm geliştirmekteydi. Bu bağlamda arşivler, tarihi süreçlerin izlerini barındıran kurumlar olmuşlardır. Diğer yandan, tarihsel araştırmalarda görülen artış arşivcilik eğitiminde bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Bilimsel paradigmanın değişmesiyle birlikte araştırmacıların arşiv belgelerine yönelmesi, buradaki belgelerin anlaşılması ve yorumlanması için Latince ve paleografyanın okutulmasını ve soy biliminin doğmasını teşvik etmiştir. Sonuçta, bu konuların daha da geliştirilmesi ve öğretilmesi için uzmanlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu

ihitiyaç, tarihçilerin arşivlerde görev yapmalarına yol açarak, hukukçuların yerini tarihçilerin almalarıyla sonuçlanmıştır. Yani tarihçiler, bu süreç sonunda arşivci olmuşlardır (Menne–Haritz, 1995, s. 401–402). Dolayısıyla arşivciler, bu dönemde tarihçi olarak görülmüş ve tarihçi–arşivci olarak yetiştirilmişlerdir (Enders, 1987, s. 64; Papritz, 1998, s. 4). Sonraki süreçte iş pratiği ve eğitim ihtiyaçları değiştiği halde, bu eğitim tarih bölümlerinde verilmeye devam etmiştir (Uhde, 2006, s. 197). Bu tarzın rnekleri Avusturya (Hageneder, 1989, s. 14–28), Polonya (Fraki, 1989, s. 69–75) ve İtalya gibi bazı Avrupa lkelerinde grlmektedir.

Enformasyon Bilimi Eğitiminin Bir Parçası Olarak Arşivcilik Eğitimi

XX. yüzyılın özellikle ikinci yarısında yaşanan teknolojik gelişmeler, meslek eğitiminde önemli bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Enformasyon teknolojileri, bilginin üretilmesi, düzenlenmesi ve erişiminde ortak kullanım araçları olmaları nedeniyle, arşivcilik–dokümantasyon–kütüphanecilik meslekleri arasında önce yakınlama, ardından da ortak bir eğitim programı oluşturma yönünde girişimlere ve tartişmalara yol açmıştır. Bu tartişmalar sonucunda ortaya çıkan girişimler, ortak eğitim, kısa bir ortak eğitimden sonra branşlaşma ve her alanın bağımsız bir eğitim sürdürmesi şeklinde grlmektedir (Keskin, 2007, s. 86).

Arşivcilik eğitiminin enformasyon bilimleri eğitiminin içinde değerlendirilmesinde, enformasyon araçlarının belge üretimi, korunması ve erişimine yönelik etkisi büyüktür. Bu modelde arşivcilik eğitimi, arşivcilik, dokümantasyon ve kütüphanecilik eğitiminin birlikte yürütüldüğü (bazı ülkelerde bunlara müzecilik konusu da eklenebilmektedir) enformasyon bilimlerinin bir parçası olarak verilmekte olup, örnekleri sınırlıdır. Merkezi Avrupa’da Potsdam (Almanya) (Schockenhoff, 1997, s. 78–79) ve Hollanda’da (Ernzerhoff, 2000) rnekleri görülen bu model, genellikle niversite seviyesinde yürütülmektedir. Bu modelin hayata geçirilmesinde, enformasyon teknolojilerinin artık arşiv, kütüphane ve diğer bilgi kurumlarında kullanılmaya başlanmasının ve daha az personel istihdamına dayanan iş profilinin (Uhde, 2006, s. 195) nemli etkileri olmuştur. Bu model de kendi içinde iki ayrı gruba ayrılabilir: 1– Her üç alan eğitiminin ortak yürütülmesi; 2– bu üç alan eğitiminin bir süre birlikte yürütülmesi ve bundan sonra branşlaşmayı esas alan bir eğitimin verilmesi.

Çağdaş Gelişmeler

Arşivcilik eğitimi, tarihin hiçbir döneminde küresel bir yönlendirmeye karşılaşmamıştır. Çünkü eğitim, her zaman milli ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendirilmiştir. Daha eski gelişmeler, toplumsal, bilimsel, siyasal ve teknik gelişmelere ve bu gelişmelerin milli yapıyla ilgisine bağlı olarak yaşanmıştır. Diğer bir bakış açısıyla bu gelişmeler, temelde arşiv malzemesinin durumunu ilgilendiren düzenlemeye, erişime ve araştırmacı ilgisine bağlı temel yaklaşımlarda köklü değişim anlamına gelmekteydi. Bu yönüyle eski gelişmelerin, günümüzün gelişmelerinden oldukça farklı bir durum arz ettiği açıkça görülmektedir. Çağdaş gelişmeleri, genel olarak, teknolojik gelişmeler, uluslararası işbirliği ve eğitimde standartlaşma ve kurumsal ihtiyaçların arşivlerin kültürel boyutunu ikinci plana itmesi şeklinde üçe ayırmak mümkündür.

Teknolojideki Gelişmeler

Enformasyon teknolojisi ve eğitimi arşivcilikle ilgili önemli bir konudur. Günümüzde bir tarafta arşivcinin çalışma sahasının önemli bir kısmını oluşturan elektronik sistem ve materyaller, diğer yanda ise, bir çalışma aracı olarak bilgi teknolojisi arşivciler açısından bu teknolojilerin önemini ortaya koymaktadır (Lybeck, 2004, s. 99). Arşivciler, bu nedenle, değişik programlardan yararlanabilen, web sayfası hazırlayabilen, kısaca teknolojiyi kendi çalışmalarını yürütmek üzere iyi kullanabilen (Hickerson, 2001, s. 15) bir personel olmalıdır.

Arşivcilik eğitiminde önemli bir diğer faktör enformasyon teknolojisinden kaynaklanan entegrasyonun bir bütün halinde ele alınmasıdır. Bu, enformasyon teknolojisinin gelişimiyle yakından ilgilidir. Farklı enformasyon uzmanları, yani kütüphaneci, dokümantalist ve arşivciler aynı teknolojiden yararlanmaktadırlar. Bu, dış bir faktör olmakla birlikte, farklı meslekleri bir araya getirmektedir. Diğer taraftan, araştırmacıların ve diğer enformasyon kullanıcılarının istekleri kimi enformasyon kurumlarında işbirliğini gerektirmektedir (Lybeck, 2004, s. 99).

Uluslararası İşbirliği ve Eğitimde Standartlaşma Çabaları

Arşivcilik eğitiminde değişimi gerekli kılan diğer bir nedenle, bölgesel zorlayıcılığı olan ancak bir bakıma ülkelerin geleneksel ve politik özelliklerinin göz ardı

edildiği tek biçimli bir yöne doğru gidişi dayatan bir sürece girilmesidir. Bu, bir bakıma, post-modernizmin yaşadığımız ağla ilgili genel etkisini hatırlatmaktadır. Bu genel etkiler, birlik yerine farklılığı, tekbiimlilik yerine çeşitliliği, yerellik yerine evrenselliği, popüler kültür veya sanat yerine toplumsal dinamikleri esas alan kültürü ima eden gelişmelerdir (Greene, 2002, s. 53). Bunun mesleğe dönük etkisi ise, giderek daha fazla evrensellik şeklindeyir.

Avrupa Birliği (AB) tarafından hayata geçirilen eğitim programlarının eğitimde işbirliğine yönelik katkısı göz ardı edilemez. Öncelikle arşivci diplomalarının uyumlu olması konusuna yönelen AB, daha sonra uyum, işbirliği ve değişime yönelik önlemleri almaya çalışmıştır. 21 Aralık 1988 ve 18 Temmuz 1992 tarihli Konsey direktifleri diplomaların karşılıklı olarak tanınmasını teşvik etmiştir (*Die Archive ...* ; 1994, s. 66–67, 71–72). Bu durum, Erasmus, Tempus ve Lingua gibi eğitim programlarınca desteklenmektedir. Diğer yandan, 1988 (Paris), 1989 (Mailand ve Marburg) ve 1990 (Lyon) toplantıları eğitim alanlarına hasredilmiş olmalarıyla ayrı bir yere sahiptir. Marburg'daki toplantı, Avrupa'da yürütülmekte olan birçok arşivcilik programını ortaya koymasından önemli olup (*Wissenschaftliche ...*, 1989), günümüzün beklentilerini yeniden düşünmek için atılmış önemli bir adımdır. Bu toplantılar, eğitim programlarının tartışılması ve entegrasyona doğru bir yönelişi dikkatlere sunmuştur.

1990'da Lyon'da yapılan toplantı, Avrupa'da enformasyon bilimleri eğitiminde uyumluluğun sağlanmasının tartışıldığı önemli bir toplantıdır. Buradan çıkan sonuç, ülkeler arasındaki dil, yönetim, düşünce ve üniversitelerin sahip olduğu gelenek sorununun enformasyon bilimleri eğitiminin birleştirilmesinin önünde engel oluşturduğu şeklindeyir. Diğer yandan, AB sürecinin bir parçası olan eğitimde yapılanma ve bu yapılanmanın belirgin somut örneğini yansıtan Bologna Süreci, aynı eğitim konularında standart yapılanmaya yönlendirerek, farklı eğitim sistemlerinin işbirliği ve uyumluluğu için artan bir baskı uygulamaktadır (Uhde, 2006, s. 194).

Bütün bu gelişmelerin, daha 1970'li yıllarda başlayan bilgi bilimleri eğitiminde işbirliğine ve bütünleşmeye gidilmesine yönelik bir tartışmanın ürünü olduğu göz ardı edilmemelidir (Keskin, 2003, s. 202–209). Ancak arşivcilik eğitiminin her ülkede ortak bir kültür, homojen örgütsel yapı ve standart bir politik amaç üzerine inşa edilmediği düşünülmelidir. Aynı şekilde, benzer sorunlar karşısında farklı üzümlerin üretilmiş olabileceği unutulmamalıdır (Uhde, 2006, s. 195). Eğitim kurumları açısından bağlayıcı olan bu süreç, arşivcilik eğitiminin giderek daha fazla bir şekilde küreselleşme bağlamına oturtulmasına neden olmakta ve ulusal

gerekliliklerin arka plana itilmesine yol açmaktadır. Sonuçta, ekonomik kaygı zemininde ve küreselleşme yaklaşımlarıyla şekillenen bir eğitim modeline doğru yönelim hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir.

Kurumsal Boyutun Kültürel Boyutu İkinci Plana İtme Eğilimi

Günümüzde arşivcinin görevi bir kültürel çaba olmaktan çıkmış görünmektedir. Bununla birlikte, tümüyle bir iş faaliyetine (kurumsal işleve) dönüşme eğilimindedir. Bu yüzden, toplumun gelecekte araştırmacılar tarafından görülmesi arzulanacak belgelerinin toplanması, korunması ve erişime açılması işlevleri sekteye uğrama tehlikesiyle karşı karşıyadır. Günümüz iletişim örneklerinden olan sohbet odası ve haber gruplarının kayıtları, e-mektuplar, web siteleri ve web-cam'lar gelecekte en az özel ve resmi kayıtlar kadar kültürel belleğimizi temsil edeceklerdir.

Belgesel nitelikteki günümüz kalıntılarının korunmasında ve onların geleceğe aktarılmasında, insan deneyimlerinin karmaşıklığı ve çelişkileriyle birlikte gelen mükemmel derinliğin ve zenginliğin saklanması bir köprü olan kültürel işlevin yerine ön plana çıkan kurumsal işlev (Greene, 2002, s. 43, 48-49), kültürel belleğin gereği gibi toplanmasını, düzenlenmesini ve korunmasını sağlamada yetersiz kalma tehlikesini özünde barındırmaktadır. Bu gelişmeler, arşivcilerin daha çok kurumsal yönünü ön plana çıkarmakla birlikte, kültürel yönünü de arka plana itmektedir. Ancak bir arşivcinin kurumsal rolleri yanında yöneticilere, araştırmacılara ve topluma karşı sorumluluklarının olduğu göz ardı edilmemelidir.

İskandinav Ülkelerinde Arşivcilik Geleneğinin Oluşması

İskandinav ülkeleri arşivcilik geleneği etkisi ve geniş coğrafi dağılım alanıyla beş ülkeyi içine alan bir birikimin varlığına işaret etmektedir. Bu ülkeler, Danimarka, Norveç, İzlanda, İsveç ve Finlandiya'dır. Beş ülkeden oluşan bu gelenek, hiç kuşkusuz, ortak bir tarihi deneyimin ürünüdür ve politik, idari ve sosyal sistemdeki benzerlikler tarafından önemli ölçüde desteklenmiştir (Norberg, 2003, s. 90). Bununla birlikte, bu ülkeler arasındaki arşivcilik geleneğinin oluşumunda Danimarka'nın Norveç ve İzlanda, İsveç'in de Finlandiya üzerindeki oldukça eskiye dayanan siyasi, idari ve kültürel nüfuzu belirleyici bir rol oynamıştır. İki gruba ayrılabilen İskandinav arşivcilik geleneğinin ilki, Danimarka ve Norveç'in birleştiği 1380 ile Danimarka'nın birlikten ayrıldığı 1814 sürecini içermektedir

(Norberg, 2003, s. 90, Brenneke, 1952, s. 252). Diğer gelenek ise, Finlandiya'nın İşveç'in siyasi nüfuzundan çıktığı 1809'a kadarki süreçte gelişmiştir (Norberg, 2003, s. 90).

İskandinav ülkelerine ait bu iki gelenek, kendine mahsus siyasi merkezlere sahiptir. Ortaçağ'dan itibaren Kopenhag (Danimarka) ve Stockholm (İşveç) iki krallığın politik merkezi olup, bu şehirlerde bölgenin tarihi mirasını oluşturan önemli arşivler bulunmaktadır. Arşivlerden oluşan bu tarihi miras, Danimarka ve İşveç'in idari geleneğinin gelişimini ve dağılımını belirlemede ayrı bir yere sahiptir. Danimarka ve İşveç'in İskandinav ülkeleri üzerindeki etkisi, günümüzde bile, yerel idari yapılarda gözlenebilmektedir. Bu, ortak bir tarihi mirasın geriye doğru takibinin arşivler kanalıyla kolaylıkla yapabileceği anlamına gelmektedir (Norberg, 2003, s. 90).

Roskilde ve Kallundborg Danimarka'nın tarihinde arşiv depolarının oluşturulduğu önemli yerlerdendir. Kallundborg, daha 1483 yılında krallık ve krallık meclisinin arşivlerinin depolandığı önemli bir konuma sahipti. 1664 yılında Kral III. Friedrich'in Kopenhag'daki sarayda eski krallık arşivlerini birleştirmesinden sonraki en önemli gelişmeler XVIII. yüzyılda gerçekleşmiştir. Arşivlerin kamuya açılması üzerine, tarihçiler buralarda araştırmalarını yürütmüşler ve arşivlere dayalı yayınlar yapmışlardır. 1861 yılında ise, Kültür, Adalet, İçişleri ve Ekonomi Bakanlıklarının arşivleri bir yasal düzenlemeyle birleştirilmiştir. Aynı yıl, Kültür Bakanlığının denetimi altında, Bakanlıkların dosyaları üzerinde provenans ilkesine uygun düzenleme çalışması başlatılmıştır. İşveç'in Ortaçağ'dan kalma arşiv malzemeleri ise, 1525 ve 1697 yıllarında meydana gelen Stockholm saray yangınlarında ciddi anlamda zarar görmüştür (Brenneke, 1952, s. 66, 247–250, 253).

İskandinav ülkeleri, bilgi edinme hakkı kanunlarına öncülük etmesi bakımından küresel bir etkiye sahiptir. Bu ülkeler, kamusal bilginin açıklığı ve erişilebilirliğini garanti altına alan kanunların ilk uygulayıcıları olmuşlardır. Bu gelenek, 1766'daki basın özgürlüğü kanunuyla (1812'de Basın Kanunu tekrar ele alınmıştır, Brenneke, 1952, s. 257) başlamıştır. Benzer kanunlar, 1770'de Danimarka ve Norveç'te de hayata geçirilmiştir. İşveç'teki şartların aksine, Finlandiya (1951'e kadar, İcimsoy, 1995, s. 48), Danimarka ve Norveç'te (1970–1971'e kadar) bilgi edinme özgürlüğü hakkındaki düzenlemeler zayıf kalmıştır. İzlanda'da ise bu kanunlar 2000'li yılların ürünüdür (Norberg, 2003, s. 91).

Arşiv mevzuatı bakımından İskandinav ülkeleri arasında bazı belirgin farklılıklar söz konusudur. Danimarka ve Norveç'teki politik sistem, yasama,

yürütme ve yargı erkleri arasında üçe bölünmüştür. Bu durum, arşivcilikle ilgili uygulamalara da yansımaktadır. Sözgelimi bilgi edinme özgürlüğü kuralları yürütme, merkezi ve yerel birimlere karşı uygulama alanı bulurken, parlamento ve mahkeme belgeleri üzerinde uygulanamamaktadır. Norveç'te de birimler arasındaki resmi yazışmalarda benzer bazı istisnalar yürürlüktedir. İsveç ise, resmi birimler arasındaki bütün yazışmaları bilgi edinme özgürlüğü kapsamına almıştır. İki gelenek arasındaki diğer bir farklılık ise, kamu yönetiminin ülkedeki rolüyle ilgilidir. İsveç geleneği, farklı görüşleri ortaya koymak isteyen memurlara resmi bir garanti vermektedir. Devlet memurları medyayı bilgilendirme veya kamu çalışanlarını tenkit etme hakkına sahiptirler (Norberg, 2003, s. 91; İcimsoy, 1996, s. 48–50). Bütün bunlar, yukarıda belirtilen iki gelenek arasındaki temel farklılıklar olarak dikkat çekmektedir. Diğer yandan İsveç, kişilerin özel yaşamına saygı ve veri koruma (*data protection*) hususunda kanun çıkartan ilk ülkedir (1973) (İcimsoy, 1996, s. 48).

İsveç'te her idari otoritenin yazışmaları günlük kayıt defteri (*diaries*, gündelik defter) olarak adlandırılan defterlere kaydedilmektedir. Bunlar kayıtların aktif ve pasif aşamalarında araştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Günlük iş akışında bu defterler, vatandaşların bilgi edinme özgürlüğünü kullanarak kamusal bilgiye serbestçe erişebildikleri önemli bir araçtır (Lybeck, 2004, s. 100–101).

İskandinav ülkelerinde arşiv hizmetleri dâhil olmak üzere kamu sektörü güçlü bir tarihsel geleneğe ve yapıya sahiptir. Milli arşivin temelleri İsveç'te 1618'de, Finlandiya'da ise 1817'de atılmıştır. Kopenhag'daki İzlanda büroları ile Reykjavik'teki bakanlık dosyalarının birleşiminden oluşan İzlanda Milli Arşivi ise 1882¹ de Reykjavik'te kurulmuş olup, 1950 öncesi üretilmiş olan bütün belgeleri muhafaza etmektedir (Kristinsdóttir, 2004, s. 200, 203). Ayrıca, bütün İskandinav ülkelerinin bir arşiv kanunu vardır. Danimarka ilk kanunu 1899 yılında, Finlandiya da 1939'da çıkartmıştır (Lybeck, 2004, s. 98–99). İzlanda ise, kendi milli arşiv kanununu 1985'te yenilemiştir (Kristinsdóttir, 2004, s. 200–201).

Arşivcilik alanında İskandinav ülkeleri arasında birtakım işbirliği gayretleri de görülmektedir. İskandinav ülkelerinin ulusal arşivleri, üç yılda bir bölge arşivcileri için bir konferans düzenlemektedir (Norberg, 2003, s. 91–92). Bölge arşivciliği için önemli bir işbirliği etkinliği oluşturan bu konferanslar, 1930'larda ortaya atılan bir düşüncenin ürünü olup, 1935'te Stockholm'de hayata geçirilmiştir. 1935 yılındaki bu toplantının ana başlıkları *Arşivciler ve Kütüphanecilerin El Yazması Bölümleri Arasındaki İlişkisi, Arşivcilerin Resmi Görevleri ve Bilimsel İlgi*

¹ Adolf Brenneke, İzlanda Milli Arşivi'nin kuruluş tarihini 1889 olarak vermektedir (1953: s. 250).

Alanları ve Arşivlerdeki Kamusal ve Yönetimsel İlgii Arttırmak İçin Arşiv Belgesi ve Koruma Önlemleriyle Alakalı Oluşturulan Yeni İşveç Standartları olmuştur. Bunu 1939'da Kopenhag'da düzenlenen ve *Arşivlerde Provenans Sistemiyle İlgili alışma Deneyimleri, Arşivcilerin Eğitimi, Arşiv Binalarının Oluşturulması ve Kamu ve Özel Arşivler* konularını ele alan ikinci konferans izlemiştir. 1948'de Lillehammer'de (Norveç) üçüncü bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferanslar serisi, bu yıldan itibaren düzenli bir şekilde üç yılda bir beş İşkandinav ülkesinin katılımıyla bu ülkelerden birinde yapılmaktadır. Tarih ana başlığı altında oluşturulan bu konferanslar, başlangıçtan itibaren arşivcilik konularıyla birlikte ve karma olarak düzenlenirken, Oslo'daki toplantıda (1977) bu iki konu ilk kez ayrı bir şekilde ele alınmış (ki, Norberg bu gelişmeyi arşivcilik mesleğinin burada artık olgunluğa eriştiği şeklinde yorumlamaktadır) ve 2000 yılında Danimarka'nın Århus şehrindeki toplantıda ise arşivcilik ilk kez bu konferanslardan bağımız olarak ve ayrı bir tarihte görüşülmüştür. İlk konferans, aslında ulusal ve bölgesel arşivlerin personeli için düzenlenmişken, bugün, söz konusu toplantılara bütün arşiv kurumlarından katılım söz konusudur.

Bu toplantılardan ayrı olarak, her ülkenin bölgesel arşivcileri yılda en az bir kez ortak ilgi alanlarıyla alakalı olarak kendi aralarında toplanmaya da özen göstermektedirler. Ayrıca, 1990'ların başlarından itibaren bu ülkelerin bölgesel arşivleri de yıllık toplantılar düzenlemeye başlamışlardır. Ulusal ve bölgesel arşivlerin teşkilat yapıları arasındaki ilişki, bu beş ülkede benzeri bir özelliğe sahiptir. Bölgesel arşivler, bölgelerde olduğu bağımsız bir yapıya sahip olmakla birlikte, milli arşivlerin idaresi altındadır. 1954 yılından itibaren bu beş ülke *Nordisk Arkivnyt* adıyla ortak bir dergi yayınlamaktadır. Danimarka'nın teşebbüsüyle yayına başlayan bu dergi beş ülkenin milli arşivleri tarafından finanse edilmekte ve editörlük ise bu beş ülke arasında dönüşümlü olarak yapılmaktadır (Norberg, 2003, s. 93).

İşkandinav ülkeleri, elektronik belgelerin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak, 1980'lerde elektronik arşivlerden sorumlu arşivcilerin katılımıyla bu konudaki gelişmeleri takip etmek ve ortak projeler geliştirmek için şartların değerlendirileceği yıllık konferanslar serisi başlatmışlardır. Artan elektronik materyalin bakımıyla ilgili metotların incelenmesi için 1991'de başlayan bir proje ise, 1996'da *Elektronik Kayıtların Korunması ve Erişiminin Sağlanması* adlı bir raporun yazılmasını sağlamıştır. 1996'da, ayrıca, bu ülkeler aralarında arşivler alanında veri tabanı kılavuzu oluşturulmuştur (Norberg, 2003, s. 93–94).

İskandinav Ülkelerinde Arşivcilik Eğitimi

İskandinav ülkelerindeki kamu sektörü bir bütün olarak ele alınacak olunursa, merkezi ve yerel yönetimin birimleri arşivci istihdam etmektedirler. Özel sektörde ise, istihdam büyük şirketlerle sınırlıdır. Bununla birlikte, üniversitede verilen arşivcilik eğitimi iş çevreleriyle güçlü bir ilişkiye sahiptir (Lybeck, 2004, s. 98–99, 102).

Bu genel görüntüye karşın, İskandinavya'nın arşivsel yapısı, zengin ve oldukça eski arşivlere sahip olan Avrupa'nın merkezi bölgelerinden farklıdır. Bu farklılık, İskandinav ülkelerinin sahip oldukları tarihi miras ve gelenekten kaynaklanmaktadır. Latince, eski Fransızca ve tarihin yardımcı bilimlerinden olan sicillografi bilgisi gibi niteliklere İskandinavya'da pek ihtiyaç duyulmamaktadır (Lybeck, 2004, s. 99–100).

İskandinav ülkelerinde, geleneksel arşiv okullarının yanı sıra, üniversiteler ve diğer kuruluşlarda verilen arşiv eğitimi, aşağıda belirtildiği üzere, 1970'lerden itibaren ciddi bir şekilde artış göstermiş ve çeşitlenmiştir. Bunun nedeni, kuşkusuz, yeni gelişmeler ışığında arşivcilik uygulamalarının ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Çalışmanın başında belirtildiği gibi, arşivcilik eğitimi bağımsız, tarih ve enformasyon eğitiminin bir parçası olarak üç farklı şekilde örgütlenebilir. Bu eğitim formlarının tamamını İskandinav ülkelerinde de görmek mümkündür. Bu durum, ülkelerin ihtiyaç duydukları eğitime göre model belirlemesi yaptıklarını göstermektedir. Zaten arşivcilik eğitiminin yapısı da ülkelerin arşivcilik geleneğinden aldığı özellikleri açıkça yansıtmalıdır.

Bağımsız Yürütülen Arşivcilik Eğitimi

Bağımsız yürütülen arşivcilik eğitiminin iki ayrı uygulama örneği söz konusudur:

1– Üniversite düzeyinde verilen arşivcilik eğitimi, 2– milli ve eyalet arşiv yönetimleri ile mesleki örgütler tarafından yürütülen arşivcilik eğitimi. Bunların İskandinav ülkelerindeki uygulamaları ise şu şekildedir:

İsveç: İsveç Milli Arşivi üç ve iki günlük programlardan oluşan iki ayrı kurs düzenlemektedir. Devlet birimlerinde çalışan arşivcilere yönelik olan bu kurslar, özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak niteliklere de sahiptir. Üç günlük temel kursun hedefi, ilgili mevzuat dâhil olmak üzere temel konularla alakalı genel bilgi

vermektedir. İki günden oluşan ek kurs ise, değerlendirme, tanımlama ve kodlama konuları üzerine yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, İşveç Milli Arşiv'ine bağlı olan Askeri Arşiv, Savunma Bakanlığı'nda çalışan arşivciler için kurslar düzenlemektedir. İşveç Şehir arşivleri ile Svenska Arkivsambundet (İşveç Arşivciler Derneği) de arşiv eğitimine yönelik faaliyetler yürütmektedirler (Lybeck, 2004, s. 109–113).

Finlandiya: Arşivcilik eğitimi, doğrudan ve dolaylı olarak Milli Arşiv tarafından yürütülmektedir. Bu kurum, arşivcilik mesleği için *belge koruyucusu* diploması vermektedir. Bunun dışında, *evrak ve arşiv yönetimi* diploması da söz konusudur. Eğitim, hkmetin çeşitli birimlerinde ve Şehir arşivlerinde çalışacak arşivcileri eğitmeyi hedeflemektedir. Bu program, arşivcilerin elektronik belgeler, enformasyon yönetimi ve iş süreçleri konularında karşılaştığı sorunlarla mücadele etmede yetersiz kalındığı için, 1990'ların başlarında yenilenmiş ve geliştirilmiştir (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 125–126).

Finlandiya Milli Arşivi iki ayrı derecede (*alt* ve *st* derece) eğitim çalışmaları yürütmektedir. 1936'dan beri devam etmekte olan *st* arşiv derecesi, bunların en eskisi olup, amacı öğrencilere genel bilgi ve kabiliyet kazandırmaktır. Bu çalışmaya başlamak için, öğrencinin bir yüksek lisans derecesine sahip olması gerekmektedir. Adaylar ayrı bir program takip etmekle birlikte, Milli Arşiv tarafından düzenlenen seminerlerden en az ne katılmak ve bunlardan başarılı olmak zorundadır. Bunun yanı sıra adaylar, yedi yazılı sınavda yönetim ve idari tarih, genel arşiv teorisi, milli arşiv tarihi, arşiv mevzuatı, belge ve arşiv yönetiminin organizasyonu, Fin tarihinin arşivsel kaynakları, arşivlerde kataloglama ve düzenleme, arşiv oluşturma/kurma, değerlendirme, enformasyon teknolojisi konularından sorgulanmaktadır. Öğrenciler akademik standarda uygun bir de tez yazarlar. Son olarak, altı aylık bir uygulamanın ardına program tamamlanmaktadır. Yüksek arşiv derecesi yirmibeş çalışma haftası veya yüzaltmış krediden oluşmaktadır (Lybeck, 2004, s. 107).

Alt arşiv derecesi, 1969'da başlamıştır. Buna katılım için, belge ve arşiv yönetimi alanında bir yıllık deneyime sahip olunmalıdır. Dört–beş günlük bir programdan oluşan bu kurs, Milli Arşiv ile yedi Şehir arşivi tarafından ve yılda en az bir kez düzenlenmektedir. Üç aylık pratik çalışma söz konusudur. Bunun bir ayı Milli Arşiv'in bir biriminde veya Milli Arşiv tarafından belirlenen bazı kuruluşlarda (bu bir Şehir arşivi de olabilir) yapılmaktadır. Çalışma sonunda kayıt ve arşiv yönetimi perspektifi dhilinde yedi–on sayfadan oluşan bir çalışma kaleme alınmaktadır. Bu kursun amacı, belge ve arşiv yönetimi üzerine genel bir bakış açısı kazandırmaktır. Bunlara ilaveten, 1989'dan beri Milli Arşiv ile Turku

Üniversitesi'nin birlikte düzenlediği üç haftalık yeni bir eğitim programı da başlatılmıştır (Lybeck, 2004, s. 108–109).

Bu kursların yanı sıra, Milli Arşiv belge ve arşiv yönetimiyle ilgili birçok seminer yapmakta; belge ve arşiv yönetimi alanında çalışanlar için eğitim günleri düzenlemektedirler. Bu vesileyle, yeni enformasyon teknolojisinin etkisi ve mevzuat sorunları (özellikle bilgi edinme özgürlüğü yasası) gibi güncel konular ele alınmaktadır. Finlandiya'da Finlandiya İş Dünyası Arşivcileri Derneği (Liikearkistoyhdistys) 1960'lardan beri iş arşivleri gününü organize ederek eğitime ayrıca katkı sağlamaktadır (Lybeck, 2004, s. 109, 111–113).

Danimarka: Danimarka Milli Arşivi, burada çalışmaya başlayan her yeni personel için üç seviyeden oluşan yoğun bir hizmetiçi eğitim kursu düzenlemektedir. Programın birinci kısmı temel arşiv kavramları ve metotları ve milli arşiv hizmetlerinin temel fonksiyonları konularından; ikinci kısmı, arşiv metotları, idari tarih, enformasyon servisi, elektronik sistem ve belgeleri konularından; üçüncü kısmı ise, Milli Arşiv'le ilgili bağımsız araştırma konularından oluşmaktadır. Üç yıl süren program sonunda adaylar, araştırmalarıyla ilgili bir rapor hazırlamaktadırlar. Hizmetiçi eğitim kursunda, boş yer olması halinde, dışarıdan gelen taleplere de cevap verilebilmektedir. Bunlara ek olarak, Danimarka Milli Arşivi zaman zaman eğitim günleri ve toplantıları düzenlemektedir (Lybeck, 2004, s. 110–111).

Norveç: Norveç'te 1961'de kurulan Norsk Arkivrad Derneği ve 1990'lardan beri aktif olan Arkivakademiet Vakfı arşivcilik eğitimi alanında faaliyet göstermektedir (Lybeck, 2004, s. 111–113).

Tarih Eğitiminin Bir Parçası Olarak Arşivcilik Eğitimi

Arşivcilik eğitiminin tarih biliminin bir parçası gibi algılanması, tarih biliminin arşivcilik üzerine olan yoğun etkisine bağlıdır. Bu etki günümüzde oldukça azalmıştır. Ancak, yine de, bazı ülkelerde bu tip bir arşivcilik eğitimin varlığı söz konusudur. Bu tür uygulamalarla İskandinav ülkelerinde de karşılaşılmaktadır.

İsveç: İsveç derecelendirme sistemi, puanlandırmaya tabidir. Bir yüksek lisans derecesi için en az seksen puanı ana konulardan olmak üzere toplam yüzaltmış puana ihtiyaç duyulmaktadır. Stockholm Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi'ndeki tarihi ve kültürel konular grubuna dâhil olan arşivcilik eğitiminde de seksen

puan almak m¼mk¼nd¼r. Stockholm'deki kurs, ana hatlarıyla arşivciliğin b¼t¼n y¼nlerini i¼ermektedir: Arşivcilik teorisi, mevzuat, d¼zenleme ve kataloglama, evrak kalemi işlemleri, bilgiye erişim, değerlendirme ve imha, teknik konular. Bu geleneksel konuların dışında, program, ayrıca belge y¼netimini de i¼ermektedir. Karakteristik arşiv ¼alıřmalarının İşveç'e mahsus kısmı evrak kalemi işlemleridir (Lybeck, 2004, s. 100–101).

İşveç'te tarih eğitimi i¼inde arşivcilik konularını işleyen ikinci ¼rnek, 1990'ların başlarından itibaren Lund Üniversitesi Tarih B¼l¼m¼'nde verilmeye başlanan eğitimidir. Bu niversite, Ekonomi Tarihi, Siyasal Bilgiler B¼l¼mleri ve Lund Şehir Arşivi'yle işbirliği i¼inde arşivcilik eğitimi vermektedir. Burada kırk puan aranmaktadır. Ancak, bir adayın bu kursa başlayabilmesi i¼in tarih, ekonomi tarihi ve idari bilimlerde y¼zyirmi–y¼zaltmıř puana sahip olması gerekmektedir. Lund'da y¼r¼t¼len iki kurs olup, her biri yirmi puan değerindedir. Bu kurslarda ele alınan konular, dijital medya hakkında temel bilgiler, h¼k¼met, belediye ve ¼zel arşivlerin yasal durumu, uygulama ve arşiv metotları, araştırma ve arşiv teorisi ve nihayet bir tez ¼alıřmasından oluşmaktadır. Verilen eğitim, ¼đrencilerin kamu kurum ve kuruluşları ile ¼zel sekt¼rde mesleklerini icra etmek üzere hazırlanmalarına y¼neliktir (Lybeck, 2004, s. 101–102).

Buradaki üç¼nc¼ eğitim ise, Gothenburg Üniversitesi Tarih B¼l¼m¼'nde y¼r¼t¼lmektedir. Bu eğitime katılım i¼in ¼đrencinin daha ¼nceki niversite eğitiminden seksen puan almış olması gerekmektedir. Temel eğitim üç alt konuyu i¼ermektedir. Bunların birincisi arşivlerin yasal ¼erçevesi ve toplumsal rol¼; ikincisi kamu ve ¼zel sekt¼rde dok¼mantasyon; üç¼nc¼s¼ de arşivlerin korunması, tanımlama teknikleri ve kullanıcı hizmetleridir. Bu konular yazılı sınav ve uygulamalarla bağlantılı olup, eğitim Lund Şehir Arşivi'nde yapılmaktadır. Eğitimin puan karşılığı kırktır. Amacı, hem kamu hem de ¼zel sekt¼rde arşiv ve dok¼mantasyon ¼alıřmaları i¼in ihtiyaç duyulan mesleki kabiliyetlerin kazandırılmasıdır (Lybeck, 2004, s. 101–102).

Finlandiya: 1980'e kadar Finlandiya'da Milli Arşiv'de istihdam edilecek arşivcilerden tarih formasyonu istenmekteydi. Genellikle, arşivciler, burada tarihçi olup, arşiv ¼alıřmaları da tarihçilikle ilgiliydi. Bundan dolayı, ilişki kurulan ilk potansiyel ortaklar tarih b¼l¼mleri olmuştur (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 126).

Danimarka: Danimarka arşiv eğitimi sistemi, diğer İşkandinav ülkelerinden farklıdır. Hiçbir Danimarka niversitesinde arşivcilikle ilgili *doğrudan* bir kurs

söz konusu değildir. Aalborg Üniversitesi Tarih bölümü'nde 1998'den beri verilen kısa bir kurs varsa da, bu Aalborg Şehir Arşivi tarafından planlanıp gerçekleştirilmektedir. Bu kurs, üç saatten oluşan beş adet ders ile bazı gezilerden oluşmaktadır. Kursun amacı, tarih öğrencilerine yapacakları araştırmalarda yardımcı olmak üzere arşivcilik sahasında bilgi vermektir. Kurstan sonra bazı arşiv kuruluşlarında stajyer olarak çalışmak da mümkündür (Lybeck, 2004, s. 106).

Norveç: Oslo Üniversitesi Kültür Çalışmaları Bölümü, 1992'den beri arşiv çalışmaları sahasında üç ayrı kurs yürütmektedir. Birinci kurs: *fagemme i arkivstudier* yarım sömestrlik bir kurs olup, genel arşiv idaresi, kamu yönetimi, yazılı ve sözlü kaynaklar ve etik konularını içermektedir. Önceden belirlenen ve ortalama bin sayfadan oluşan bir literatür okuması da gerekmektedir. Kursun sonunda sınav yapılmaktadır. Bu kurs, bir nevi Kültür Çalışmaları Bölümü'nde ana konular üzerinde çalışan biri için hazırlık niteliğinde olup, beş kredi değerindedir. Daha ileri seviyedeki ikinci kurs (bu bir dönemliktir), on puana karşılık gelmektedir. Bu kurs, genel arşiv yönetimi, arşiv idaresi, arşivin farklı fonksiyonları, ayıklama–imha, düzenleme ilkeleri, arşiv depolarının fonksiyonları, 1945'e kadar idari tarih, araştırma araçları ve paleografya konularından oluşmaktadır. Kursun sonunda öğrenciler, Milli Arşiv gibi bazı arşiv kurumlarında bir–iki haftalık eğitim alarak bir rapor hazırlarlar ve sınav olurlar. Bu kursta okunması gereken literatür ikibin sayfa civarındadır. Üçüncü kurs ise, yine on puan değerindedir ve ikinci kursun devamı niteliğindedir. Eğitim, uygulamalı arşiv yönetimi, enformasyon yönetimi, arşivsel organizasyon, koruma ve imha, tasnif sistemi, arşiv oluşturma ve devir, erişilebilirlik, arşivsel nitelik, 1945'ten sonra idari tarih, idare hukuku ve enformasyon teorisi konularından oluşmakta ve sömestr sonunda bazı kamu arşivlerinde uygulama yapılmaktadır. Öğrenciler, kurs sonunda ayrıca bir rapor hazırlarlar ve sınava girerler. Sınav literatürü yine ikibin sayfadır. Buradaki eğitim, Norveç Milli Arşivi'yle işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilmektedir (Lybeck, 2004, s. 103–104).

İzlanda: İzlanda'da üniversite seviyesinde arşivcilik eğitimi mümkündür. İzlanda Üniversitesi, Tarih Bölümü ve Milli Arşiv bu sahada yakın bir işbirliği içindedir. Milli Arşiv'in bir üyesi, her yıl Tarih Bölümü'nde arşivcilikle ilgili bir kurs vermektedir. Kursun içeriği çok zengin olmayıp beş krediden oluşmaktadır. Bir öğrencinin bu kursa katılması için Tarih Bölümü'nde yirmi krediyi tamamlama zorunluluğu vardır (Lybeck, 2004, s. 105).

Enformasyon Bilimi Eğitiminin Bir Parçası Olarak Arşivcilik Eğitimi

Arşivcilik–dokümantasyon–kütüphanecilik eğitiminin ortak yürütülmesi ve bu üç alan eğitiminin bir süre birlikte yürütüldükten sonra branşlaşmayı esas alan bir eğitimin verilmesi şeklinde uygulanan bu model, İskandinav ülkelerinde sadece üç alan eğitiminin birlikte yürütülmesi biçiminde görülmektedir.

İsveç: Mitthögskolen (Härnösand)'daki Mid Sweden Üniversitesi Beşeri Bilimler Bölümü 1980'lerden beri arşivcilik ve enformasyon bilimi eğitimi vermektedir. Stockholm'deki kurs, arşiv eğitiminde uygulamalı çalışmaları da kapsamaktadır. Kurs, kamu ve özel sektörün çalışma sahalarını içerecek şekilde planlanmıştır. Bu sahadaki çalışmaların maksimum değeri seksen puandır. Arşivcilik ve enformasyon bilimi böylece bir yüksek lisans derecesinin ana konusunu oluşturmaktadır. Diğer bir eğitim, Uppsala Üniversitesi'nde yürütülmektedir. Giriş için en fazla altmış puanın arandığı eğitim, Arşivcilik, Kütüphanecilik ve Müzecilik Bölümü'nde yapılmaktadır (Lybeck, 2004, s. 101). Bu tip bir eğitim formuna, bir bilgi kurumu olarak değerlendirilen müzelerin de dahil edilmesi artık olağan bir uygulama olarak kabul edilmektedir.

Finlandiya: Finlandiya'da 1997 senesinden beri Tempere Üniversitesi'nde Enformasyon Çalışmaları Bölümü'nde arşivcilik eğitimi verilmektedir. Program, 1994–1995 yıllarında Milli Arşiv'le birlikte planlanmıştır (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 126; Lybeck, 2004, s. 104). 1990'ların başında Milli Arşiv'in başlattığı bu teşebbüs, modern bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap vermeyi hedeflemiştir. Üniversitelerde verilen eğitim Milli Arşiv tarafından verilmekte olan eğitimle konusal ve işleyiş bakımından yakın bir ilişki içindedir. Kurslarda, arşivcilik ve belge yönetimiyle ilgili sorunlar yanında, ileri seviyede ve yüksek lisans derecesinde eğitim verilmesi de amaçlanmıştır (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 126, 128). Burada, belge ve arşiv yönetimi, enformasyon çalışmaları programı içinde ele alınmış ve Enformasyon Çalışmaları Bölümü'nün konularından biri haline gelmiştir (Lybeck, 2004, s. 104).

Finlandiya'da arşivcilik eğitiminin Enformasyon Bölümü çatısı altında verilmesi enformasyon uzmanları tarafından desteklenmiştir. Burada düzenlenen ilk kurs için, 1997'de arşivcilik ve belge yönetiminden sorumlu bir yardımcı profesör görevlendirilmiş ve dersler aynı yılın güz döneminde başlamıştır. Bu kurs, arşivcilik teorisi, belge ve arşiv yönetimi ile yasal sorunlar üzerine yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte, enformasyon çalışmalarının ilk yılındaki bu

temel kursta belge ve arşiv yönetiminin temel sorunlarını birleştirme hedefinin tam olarak gerçekleştirilmesi söz konusu olamamıştır (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 126). Orta dereceli çalışmalarda, arşiv biliminin teori ve metotları, belge yönetimi planlaması, dijital belge yönetimi ve dijital yönetim sistemleri konu olarak incelenmektedir. İleri derece çalışmalarda ise, şu seçmeli dersler vardır: Belge yönetimi teorisi ve kayıtların karakteristiği, ayıklama ve kayıtların korunması, arşivcilik ve araştırma, dijital belge yönetimi. Orta ve ileri seviye kursların her biri kırk krediden oluşmaktadır. Sosyal bölümlerde yüksek lisans derecesi almak için yüzaltmış krediye ihtiyaç vardır. Bunun seksen kredisi bir ana konuyla, örneğin enformasyon çalışmalarıyla ilgili olmalıdır (Lybeck, 2004, s. 105).

Tempere Üniversitesi'ndeki eğitim programı 1999–2000 yılında gözden geçirilmiştir. Buradaki en önemli husus, önceki uygulamanın aksine, enformasyon çalışmalarının temel seviyesindeki kursların çoğunun arşivcilik ve belge yönetimiyle alakalı konuları içermesidir. Yeni düzenlemenin ilk kursu, enformasyon kaynakları, mesleki enformasyon ve erişim eğitimi üzerine yoğunlaşmıştır. Temel seviyede *Enformasyon Yönetimine Giriş* ve yüksek lisans seviyesinde de *Bilgi Yönetiminde Belge Yönetiminin Rolü* adlı kurslar düzenlenerek bilgi yönetimine daha fazla vurgu yapılmıştır. Bu program çerçevesinde, 1999'dan beri ileri seviyede elektronik kayıt ve belge yönetimiyle ilgili bir kurs da verilmektedir (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 127).

2001–2003 akademik yıllarında, Enformasyon Çalışmaları Bölümü'nün ders programında yeni bir değişiklik yapılmış, böylelikle belge ve arşiv yönetimi bir bütün olarak diğer temel ve ilgili kursların içeriğine dâhil edilmiştir. Bu değişikliklerde vurgu, belge ve arşiv yönetiminde dijital belge yönetimine yapılmıştır. Belge yönetimi eğitiminin hedefi ise, iş süreçleri bakış açısıyla enformasyon teknolojisi ve enformasyon yönetimini birlikte değerlendirmek olmuştur. İlgili alanın doktora sahaları, genellikle belge ve kayıt yönetimiyle ilişkilidir (Houtari ve Valtonen, 2004, s. 127–128).

İzlanda: İzlanda'da arşivcilik eğitiminin bu konuyla ilişkisi, kütüphanecilik eğitiminin bir tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmesi şeklindedir. İzlanda Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde kütüphanecilik öğrencileri için belge yönetimi konusunda düzenli kurslar yapılmaktadır (Lybeck, 2004, s. 106).

İşkandinav Arşivcilik Eğitiminin Yeni Gelişmelerle İlişkisi

Buraya kadar ifade edilen gelişmeler doğrultusunda, yaşanan bu gelişmelerin İşkandinav ũlkelerini ne ölçüde etkilediği; onların, yakın kũltürlerin ne ölçüde etkisinde kaldıkları ve kendilerine ait bir arşiv eğitim kũltürü oluşturup–oluşturamadıkları konusuna değinelim.

İşkandinav ũlkelerinde eğitim kurumu–milli arşiv (veya herhangi bir arşiv kurumu) işbirliği çok yaygın bir uygulamadır. Eğitim kısmında belirtildiği üzere, İşkandinav ũlkelerinde yũrütũlen arşivcilik eğitiminin karakteri çeşitlilik arz etmektedir. Farklı seviyelerde ve farklı kurumlarda verilen eğitimlerin varlığı burada hemen dikkat çekmektedir. Örneğin İşveç'te verilen arşivcilik eğitiminin farklı karakterlere sahip olduğu gũrũlmektedir. Mitthũgskolen'de (Härnösand, İşveç) verilen eğitim, iş dũnyasına yũnelik bir modeldir. Stockholm'deki arşiv eğitimi ise nispeten gelenekseldir. Lund ve Gothenburg ũniversiteleri, arşiv eğitimlerini yerel arşiv birimleriyle yakın bir işbirliği içinde yũrũtmektedirler. Bu durum, yani eğitimde milli arşiv–ũniversite işbirliği İşveç ve Norveç örneğinde ũn plana çıkmaktadır. Yine Stockholm ũniversitesi'ndeki arşivcilikle alakalı ders veren birçok akademisyen yarı zamanlı olarak Milli Arşiv'in ilgili birimlerinden gelmektedir. Mitthũgskolen'de uzaktan eğitim verilirken, Lund'daki okulda gece sınıfı mevcuttur. Bũtũn İşkandinav ũlkelerinde milli arşivler arşiv eğitimini desteklemektedir. Bu destek, personel ve uygulama alanı sağlama şeklinde gerçekleşmektedir. Norveç ve İşveç Milli Arşivleri ile Lund ve Gothenburg Şehir Arşivleri buna örne olarak gũsterilebilir. Milli arşiv servisleri, yaygın şekilde ũniversiteden bağımsız kurslar da dũzenlemektedirler (Lybeck, 2004, s. 102, 106, 113–114).

İşkandinav ũlkeleri, eğitim kurumlarının farklı yapısı itibariyle karakteristik bir durum sergilemektedir. İşkandinav ũlkelerinde arşivcilik eğitimi, tarih merkezli klasik eğitim anlayışının yanı sıra ulusal arşivler, ũniversiteler, dernekler ve vakıflar vasıtasıyla yıllardan beri yũrũtũlmektedir. Milli arşivler, Finlandiya ve İşveç'te arşiv eğitim–öğretiminde gũlü bir yere sahiptir. İşveç'te Milli Arşiv servisleri ũniversitelerle işbirliği içinde çalışmaktadırlar. Bu Norveç için de geçerlidir. Bunun etkisi mesleki kuruluşlar ile Oslo ũniversitesi'nde gũrũlmektedir. İzlanda Milli Arşivi, aynı şekilde, eğitim–öğretim dũzenlenmesi noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Diğer taraftan, ilgili sahalarda farklılıklar sũz konusudur. Örneğin Danimarka Milli Arşivi hizmetiçi eğitim–öğretim üzerinde yoğunlaşmıştır (Lybeck, 2004, s. 113).

Milli arşivlerin arşivcilik eğitimindeki rolü, sadece İskandinav ülkelerine ait bir özellik değildir. Avrupa ülkelerinde ulusal arşiv servisleri tarafından gerçekleştirilen veya üniversitelerin ve mesleki kuruluşların buralarla işbirliği yaparak yürüttüğü arşivcilik eğitimi dikkat çeken bir husustur. Bavyera Arşiv Okulu (Bayerische Archivschule, Münih–Almanya), Bavyera Genel Eyalet Arşivleri’ne bağlı olarak faaliyetini sürdürmekte ve bu Eyalet’in ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Almanya’nın geneline hitap eden Marburg Arşiv Okulu (Archivschule Marburg) ise, bağımsız bir kurum olmakla birlikte, Hessen ve Almanya’nın diğer milli arşivleriyle bağlantılı bir çalışma yürütmektedir. Anlaşılacağı üzere, uygulamalı bir bilim olan arşivciliğin eğitiminde pratik çalışmalar vazgeçilmez bir yere sahiptir. Arşiv servislerinin eğitim süresince vazgeçilmezliği biraz da bundan kaynaklanmaktadır. Potsdam (Almanya) ve Amsterdam’da (Hollanda) ise, yüksekokul düzeyinde bir eğitim verilmektedir. Avusturya’daki arşivcilik eğitiminde ise, Viyana Üniversitesi Avusturya Tarih Araştırmaları Enstitüsü’nde (Institut für österreichische Geschichtsforschung, IföG) 1854 yılında oluşturulduğu ve son zamanlarda bu yapı içinde uzmanlık alanlarının belirlendiği, böylelikle de tarihi arşivler, günümüz kurum arşivleri ve dokümantasyon ağırlıklı basın–yayın arşivleri konusunda uzmanlaşmayı sağlayan bir eğitim modelinin tercih edildiği görülmektedir (*Mitteilungsblatt ...*, 2000–2001). Avusturya’nın tarihsel miras ve geleneğinden kaynaklanan bir nedenle, 2001 öncesi tek yapıdan oluşan ve daha çok Ortaçağ belgeleriyle ilgilenen bir eğitim içeriği bu kurumda egemendi.

Üniversite seviyesindeki arşivcilik eğitiminde İsveç en eski geleneğe sahiptir. Ayrıca, Finlandiya ve Norveç üniversitelerinde arşiv ve belge yönetimiyle ilgili kurslar düzenlenmektedir. Vakıflar ve Dernekler ise, daha çok iş dünyasıyla ilgili konularda ön plana çıkmaktadır. Yine bunlar, İskandinav ülkelerinde belge yönetimi ve arşiv eğitim–öğretiminde ciddi bir önceliğe sahip olup, arşivcilik mesleğinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Lybeck, 2004, s. 113–114). Bu tür örneklere Avrupa’nın diğer yerlerinde de rastlamak mümkündür. İngiliz Arşivciler Derneği’nin (Roper, 1987, s. 588), Yönetim Organizasyonu ve Dokümantasyon Vakfı’nın (Hollanda) (Sigmond, 1989, s. 130) ve İspanyol Arşivciler, Kütüphaneciler, Dokümantalistler ve Müzeciler Derneği’nin (Alonso, 1988, s. 33) benzer faaliyetler içinde olduğu bilinmektedir. Üniversitelerin ve mesleki dernek veya vakıfların arşivcilik eğitiminde ve bu eğitimin sürekliliğinde önemli bir yeri bulunmaktadır (Keskin, 2003, s. 303–304; Odabaş, 1998, s. 664). Bu kurumlar, eğitimin sürekliliği açısından arşiv servisleri kadar hayati bir rol oynamaktadırlar.

İskandinav ÷lkelerinde gr÷len bir başka uygulama, arşivcilik eğitiminin tarih ve enformasyon bilimleri bl÷mleri eğitiminin içinde verilmekte oluşudur. Bu durum, buranın arşivcileri arasında bazı sıkıntıların doğmasına neden olmuştur. Belge ve arşiv yönetimi eğitiminin enformasyon bilimi altında verilmesi 1990'ların ortalarından itibaren Finlandiya'da bazı tartişmaları beraberinde getirmiştir. Arşivcilerin bir kısmı, arşivciliğin böyle *yabancı* bir bilim sahası kapsamında ele alınmasından, arşivciliğin bağımsızlığının zedeleneceği düşüncesiyle endişe duymaktadırlar (Lybeck, 2004, s. 114). Bu tartişma, Almanya'da da arşivcilerin üzerinde durdukları bir konudur. Örneğin Marburg Arşiv Okulu eski müdürü olan Angelika Menne-Haritz (1995, s. 361-373) tarafından bu tartişmalara güçlü bir vurgu yapılmıştır. Çeşitli itirazlara karşın, arşivcilik eğitiminin uygulanışında, İskandinav ÷lkelerinde enformasyon bilimleriyle işbirliğine dayalı bir sürecin varlığı kısmen de olsa açıkça gr÷lmektedir (Lybeck, 2004, s. 99).

Bu tartişmalar sırasında, arşivciliğin enformasyon biliminden tamamen farklı olduğu ve arşivcilerin enformasyon yöneticisi olmadığı üzerinde durulmuş, enformasyon yöneticiliğinin nihai olarak arşivcilik mesleğini tamamen kapsamaması dolayısıyla, bunun *tehlikeli bir nitelik* oluşturacağı belirtilmiştir. Tampere'deki (Finlandiya) eğitimi savunanlar, arşivcilikle enformasyon bilimini birleştirmede *belirsizlik* ve *zorluklar* olduğunu kabul etmekle birlikte, alternatifin bundan başka *ne* olması gerektiğini sorgulamaktadırlar (Lybeck, 2004, s. 115). Buna karşın, özel sektörden oluşan işverenler, artan bir Şekilde belge ve enformasyon yönetiminde çok yönlü personel istihdam etme eğilimindedirler (Uhde, 2006, s. 195; Hickerson, 2001, s. 15). Diğer yandan, teknik konuları öğretecek yeterli akademisyenlerden yoksun olduğu belirtilen İskandinav ÷lkelerinde, birikim eksikliği dolayısıyla, bu konuda istenilen düzeyde eğitim verilemeyeceği endişesi hâkimdir (Lybeck, 2004, s. 115). Bu endişenin ve eksikliğinin arzulanan yeni arşivci tipinin eğitimine yansımalarının kaçınılmaz bir durum olduğu göz ardı edilmemelidir.

Mevcut Durumun Değerlendirmesi ve Geleceğe Yönelik Açılımlar

Arşiv eğitimi, büyük ölçüde ÷lkelerin geçmişinden gelen kökleşmiş güçlü geleneklerden beslenmekte, ÷lke insanının, kurumlarının ve araştırmacılarının beklentilerini karşılamayı hedeflemektedir. Bu ihtiyaç ve beklentilerin karşılan(a)maması hem bireysel hem de kamusal sıkıntılara yol açabilecek bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle arşivcilik eğitimi, öncelikle hizmet etmekle yükümlü olduğu ÷lkenin ihtiyaçlarına cevap verecek altyapıya sahip olmalıdır. Bu altyapıya

sahip ol(a)mayan eğitim kurumları eksikliklerini giderme yoluna gitmelidir. Bir örnek olması bakımından belirtilecek olursak, Potsdam’da (Almanya) kurulan Arşivcilik–Kütüphanecilik–Dokümantasyon Bölümü’nün (1993) programı, eğitime başlamadan önce, gazetelerde çıkan iş ilanları ve bu ilanlarda belirtilen nitelikler değerlendirildikten ve işverenler tarafından belirlenen talep (iş) profili dikkate alındıktan sonra hazırlanmıştır (Schuler, 1998, s. 690). Almanya’da halen yürütülmekte olan ve daha çok devlet ihtiyaçlarının dikkate alındığı kısmen tarih merkezli bağımsız eğitim (günümüzde bu içerikten oldukça uzaklaşmıştır) yerine, günümüz arşivlerinin ve özellikle de özel arşivlerin sorunlarına yönelik yeni bir model Potsdam’da bu şekilde hayata geçirilmiştir. Buradan hareketle denilebilir ki, bir arşivcilik eğitimi o ülkenin arşivsel profilini yansıtmaktadır. Zira meslek tablosu ve eğitim karşılıklı ve kaçınılmaz olarak birbirlerine bağımlıdır (Schockenhoff, 2003, s. 176).

Her ülkenin olduğu kadar, kurumların da bir misyonu bulunmaktadır. Kurumların misyonlarının belirlenmesi için kurumsal yapı ve fonksiyonlara dikkat etmek gerekmektedir. Farklı şekillerde örgütlenmiş arşivcilik eğitimi, yapısı ve içeriği karşılaştırıldığında, günümüzde bunların üzerine inşa edildikleri iş profili ve bu profilin değişimi görülebilir. 1980’den sonra Avrupa ülkelerinin genelinde yaşanan mevzuat konusundaki gelişmeler bu değişimi ortaya koyan nedenlerden sadece birini oluşturmaktadır. Sözgelimi Almanya ve Hollanda’da bu dönemde hukuki durum değişmiştir (Uhde, 2006, s. 195). Bilgi edinme hakkına yönelik mevzuatın eskisinden daha önemli olduğu bu dönemde vatandaşlar, kamusal şeffaflığın bir gereği olarak, daha üretim aşamasında veya aktif aşamada kamu belgelerini görme imkânına kavuşmuşlardır. Bunun, arşivler ve arşiv mevzuatı üzerinde büyük bir etkisi söz konusudur.

İskandinav ülkelerinde okutulan konular, çok güçlü bir geleneğe sahip olan Fransa, Almanya, Avusturya ve İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinde okutulanlar kadar zengin ve çeşitli olmadığını veya buralardaki geleneksel eğitim formuna ihtiyaç duyulmadığını göstermektedir. Aynı şekilde Hollanda, benzer bir gerekçeyle, diplomatika ve paleografya gibi tarihsel yardımcı bilimler konularını artık programdan çıkartmış ve arşivciliği ancak bu şekilde enformasyon bilimleri eğitiminin içinde değerlendirebilmiştir (Uhde, 2006, s. 195). Potsdam’daki (Almanya) eğitim, benzer ihtiyaçlardan doğmuş ve sadece devlet ihtiyaçlarının dikkate alındığı diğer okullar yanında özel sektöre yönelik bir eğitim modeli olarak hayata geçirilmiştir. Bunlar, ülkelerin sahip oldukları tarihi arşiv mirasına göre arşivcilik eğitimlerini oluşturan konularını sınırlandırma eğilimi içine girdiklerini

açıkça göstermektedir.

Burada tartışılması gereken husus, enformasyon teknolojileri, istihdam ve tasarruftan kaynaklanan kaygıların yerinde bir endişe ve günümüz programlarını tamamen değiştirecek güçte olup–olmadığıdır. Enformasyon teknolojilerinin diğer bilgi kurumlarında kullanıldığı kadar arşivlerde de yoğun şekilde kullanılması söz konusuysa da, bunların mesleki amaçlar doğrultusunda kullanımında görülen farklılıklar, arşivcilik eğitiminin enformasyon bilimleri eğitiminin bir parçası haleni getirilmesini tercihli bir konuya dönüştürmektedir. Personel istihdamı kaygısıyla çok yönlü (çok disiplinli) personel yetiştirme eğilimi ise, sadece özel sektörün ihtiyaçları dikkate alınarak gerçekleşen bir yönlendirmedir. Bu durumda, burada, özel sektörün kamu kurumlarına nispeten personel istihdamı hususunda oluşan boşluğu ne derece doldurduğu tartışılmalıdır.

Kamu kurumlarının personel istihdamı hususunda daima önemli bir rol oynadığı ve ezici bir üstünlüğe sahip olduğu, dolayısıyla kendilerine yönelik bir eğitim programının bir şekilde sürdürülmesinin gerekliliği ileri sürülebilir. Geleneksel arşiv okullarının daha çok devlet ihtiyaçlarını karşılamaya yönelmelerinin nedeni de yüklenilmiş olan bu tarihi misyondur.

Yazımızın *Giriş* kısmında sayılan maddeler, arşivcilik mesleğinin iş profilindeki değişimi olduğu kadar, arşivcilik eğitimindeki yeni konu açılımını ve gelişmeleri de ortaya koymaktadır. Hukuk, diplomatika, paleografya, mesleki teori, idare tarihi, belge ve arşiv türleri, diğer disiplinlerle işbirliği, erişim, araştırmacı eğilimleri, enformasyon teknolojileri, mevzuat, bilgi edinme, yönetim, güncel idari yapı vs. arşivcilik eğitiminin artık ayrılmaz parçalarıdır. Arşivcilik eğitimi veren kurumların programlarına genel hatlarıyla bir göz atmak bile, bu durumun anlaşılması için yeterlidir.

Yakın zamana kadar arşivcilik eğitiminde gerçekleşen değişim, daha ziyade teknik, bilimsel ve sosyal yeniliklerle ilgiliydi. Ancak 1990'lı yıllarla birlikte bu durumda ciddi bir değişiklik görülmüştür. Bu nedenle, günümüzde yaşanan değişim, teknik, bilimsel ve sosyal nedenlere bağlı olmaktan çok, teknolojik ve ekonomik gelişmelerle ilintilidir. Günümüz dünyasında yaşanan ekonomik rekabet ve bu rekabet gücünün yükseltilmesi çabaları, kurumları personel sayısını azaltma, maliyeti düşürme ve evrak işlerinde daha fazla bilgi teknolojilerinin kullanılması (otomatizasyon) (Menne–Haritz, 1994, s. 408) hususlarında zorlamaktadır. Bu durum, aynı zamanda, özel sektöre ait kuruluşlarda daha fazla niteliklere sahip ve çok yönlü özellikleri olan personel istihdamı anlamına gelmektedir (Uhde, 2006, s. 195; Hickerson, 2001, s. 15; Çakın, 2000: s. 6–7). Bunlar da edilgen ve

emanetçi arşivci tipi yerine, çalıştığı kurumda daha fazla rol üstlenebilen, etkin ve girişken bir arşivci tipinin ön plana çıkmasını gerektirmekte (Greene, 2002, s. 52) ve sağlamaktadır.

Diğer yandan, bu ekonomik kaygılardan üniversiteler de nasibini almış görünmektedir. Üniversiteler gittikçe daha az akademisyen istihdamı eğilimindedirler. Bunun nedeni, her geçen gün ekonomik içerikli devlet desteğinin biraz daha azalmasıdır. Bilgi ve belge bilimleri alanında ortak yürütülen bir eğitim, bu çerçevede, akademik kadroda tasarruf anlamına da gelmektedir. Bütün bunlar, kamusal hizmetin yeniden yapılandırılması, özelleştirme ve bütçe oluşturma hakkındaki güncel tartışma doğrultusunda (Menne–Haritz, 1995, s. 361) bir anlam kazanmıştır. İşte, günümüzün personel istihdamı bu iki somut zemin üzerine oturtulmakta ve bu da, yakın bilimler arasında bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, arşivcilik eğitiminin giderek daha fazla küresel bir ağ örgüsü içinde tartışılmasına yol açmakta ve mesleki kaygıları içeren eleştirilere rağmen, haklı gerekçelerle taraftar da bulmaktadır. Geleceğin çalışanlarına, daha mesleklerinin başlangıcında çok yönlü bir program sunulabilmekte ve böylece, farklı mesleki alternatiflerin yolu açık tutulmaktadır.

Globalleşen dünyanın arşivcilik eğitimine etkisi arşiv eğitim kurumlarında artık açık bir şekilde görülmektedir. Arşivcilik eğitiminin enformasyon bilimleri eğitiminin içine giderek daha fazla girmesi ve bir bakıma ekonomik darboğazın etkisiyle *çok yönlü (nitelikli)* özelliklere sahip meslek personeli istihdamının özel sektörde tercih edilmesi bu dönemin temel etkileri olarak zikredilebilir. Bu yeni yönelişin iki temel arka planı vardır: İlki enformasyon teknolojisinin bilgi kurumlarında çok yoğun bir şekilde (hem belge üretimi hem de teknolojik yararlanma anlamında) kullanılması, dolayısıyla eğitimde ileri düzeyde değilse de, başlangıç seviyesinde ortak işlenebilir konuların olması; diğeri ise, öğrencilerin bir iş yerinde istihdamı düşüncesiyle özel sektörün ihtiyaçlarının daha fazla dikkate alınması.

Günümüzde meydana gelen değişimin özel sektör eliyle *belirlenen* ve *dayatılan* bir gelişme olduğu üzerinde durulabilir. Buna karşın, kamu kurumlarında, her şeye rağmen, konusunda uzman personel (arşivci) istihdamı hala geçerliliğini korumaktadır. İş yoğunluğu üst seviyelerde olan büyük özel ve kamu kurumlarında ise, *uzmanlaşma* (özel çalışma alanında profesyonelleşme) öncelikli ve dikkat edilmesi gereken bir nitelik olarak geçerliliğini hala korumaya devam etmektedir. Bu da, uzmanlaşma sorununun meslekler lehine bir şekilde çözüme kavuşturulması zorunluluğunun hasır altı edilmemesi gerekliliğinin açık

bir ifadesidir.

Bilgi bilimleri alanında eğitimin entegre edilmesinin nedenlerinden birini, daha önce belirtildiği üzere, istihdam politikası oluşturmaktadır. Ancak eğitim, günümüzde her ne kadar iş–pazar ilkeleri doğrultusunda yürütölme eğiliminde ise de, bunun, geleceği yönlendirecek ve yönetecek özelliğe sahip olduğu garanti edilemez. Bu kuşku, sadece Angelika Menne–Haritz tarafından değil (1995, s. 369), aynı zamanda Karsten Uhde tarafından da paylaşılmaktadır. Uhde, eğitim kurumlarının farklı yapısını değerlendirirken bu konudaki endişesini şu şekilde ifade etmektedir: “Bu metotlardan hangisinin daha başarılı olacağını şimdiden tahmin etmek gerçeekten zor” (2006, s. 200).

Yukarıda ifade edilen gelişmeler, yaklaşık olarak yarım asrı içine alan bir sürecin ürünüdür. Hâlbuki arşivciliğin geçen yüzyıllardaki gelişmelerine damgasını vuran başka konular olmuştur. Bu değerrişim süreci, istihdam endişesinden ve ekonomik kayıdan ziyade, toplumsal, bilimsel ve teknik gelişmelerin bir ürünüdür ve böylelikle eğitim programlarının sürekli değerrişmesini zorlayan nedenler olmuşlardır. Diğer yandan bu nedenler, arşivcilik eğitiminde bağımsız bir yapılanmaya gidilmesine zemin hazırlamıştır. Yine de bu durum, ölkelerin kültürel, hukuki, idari ve bilimsel gelenekleriyle ilişkili bir nitelik kazanarak zaman içinde kökleşmiş ve her öлке kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitimini ya bağımsız, ya tarihçilerin eğitiminin ya da enformasyon bilimi eğitiminin bir parçası olarak düzenlemiştir. Gelişmeler, bu eğilimlerin birinin, ikisinin veya tamamının aynı öлке eğitim sisteminde görölmesini sağlamıştır.

Mevcut durum, iş sahasında genel bir eğilime işaret etmektedir ve arşivcilerin bunu değerriştirmesi oldukça zordur. Bundan dolayı, arşivcilik, kütüphanecilik ve dokümantasyon eğitiminin entegrasyonunda etkili olmak için, bu sürecin içinde yer almak bir zorunluluktur. Değerrişime ve bunun eğitimle bağlantısına ilgisiz kalmak gelecekte tepkisiz kalmaya yol açabilecek bir durumdur (Schockenhoff, 2003, s. 178). En azından, eğitim kurumlarının bir kısmının bu değerrişim lehine konumlanması yarar sağlayacaktır. Diğer yandan, çok yönlü esnek bir yapının uygun bir eğitim içeriğiyle ortaya konması, mesleklerinin başında iş sahalarını sınırlandırmak istemeyecek öğrencilerin yararına görünmektedir (Schockenhoff, 2003, s. 177). Aksi takdirde, bilgi mesleklerinin diğer temsilcileri olan kütüphaneciler ve dokümantalistler arşivciler olmaksızın günümüz kurumlarına yönelik sektörel mesleki hizmet (iş) ihtiyaçlarını tek başlarına karşılamak durumunda kalacaklardır. Tampere’deki eğitim, bu argüman kullanılarak savunulmaktadır (Lybeck, 2004, s. 114–115).

Yukarıda belirtilen nedenler arşivsel iş pratiği ve eğitimin yeniden şekillendirilmesine yol açmıştır. Hollanda gibi ülkeler bu nedenlerle eğitimlerini tamamen gözden geçirmişlerdir (Uhde, 2006, s. 195). İskandinav ülkeleri de bu değişimden ayrı tutulamaz. Uzun süreden beri tarih eğilimli yapıdan enformasyon bilimleri eğitime yönelik bir yapıya doğru bir yöneliş dikkat çekmektedir. Bu, tarihçilikten ve tarihin yardımcı disiplinlerinden ziyade, belge yönetimi ve dokümantasyon sahasıyla irtibatlı bir oryantasyonun gerçekleşmesi demektir. Almanya'da ise uygulanan eğitim iki kutupludur. Marburg ve Bavyera Arşiv Okulları bağımsız arşiv eğitiminden yana tavırlarını koymuşlardır. Marburg modelinin önemli temsilcilerinden Angelika Menne-Haritz, bağımsız bir arşivcilik eğitimi yürütülmesinin hararetle bir savunucusu olmasına rağmen, kısıtlı bir şekilde kütüphanecilik ve dokümantasyon bağlantısının yararlı ve gerekli olduğuna inanmaktadır (Menne-Haritz, 1995, s. 369). İkincisi ise, Potsdam'da uygulanan modeldir ve eğitim, ilk kurulduğu aşamada, arşivcilik, kütüphanecilik ve dokümantasyon bilimlerinin ortak oryantasyonu şeklinde gerçekleşmiş; bundan sonra, her branşın kendi alanında uzmanlaşmaya yönelmesi lehinde bir tavır sergilenmiştir (Schockenhoff, 2003, s. 176). Son zamanlarda, *Enformasyon Bilimleri Bölümü (Fachbereich Informationswissenschaften)* çatısı altında ortak bir program burada uygulamaya konulmuştur (*Der Fachbereich ...*, 2007).

Günümüz arşivcilik eğitiminde özel sektörün ihtiyaçlarının veya eğilimlerinin artık dikkate alınması doğru bir yaklaşım, hatta bir zorunluluktur. Ancak bu yaklaşım ve zorunluluk, devlet kurumlarının kendi özel ihtiyaçlarını karşılayacak daha nitelikli arşivci istihdamını olumsuz etkileyecek yeni düzenlemelere gidilmesine yol açmamalıdır. Kamu eğitim kurumlarının öncelikli sorumluluklarının kamu kurumlarına yönelik olması bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumda yapılması gereken, ülkelerin ihtiyaçları, gelişmişlikleri ve tarihsel mirasları göz önünde bulundurularak farklı modellerin benimsenmesi veya tek tip eğitim modeline yönelmekten vazgeçilmesidir. Gelişmiş ülkelerin veya tarihi kültür mirasına sahip ülkelerin eski tercihlerine yenilerini ilave etmesinin altında yatan neden de bu olmalıdır. En azından, makul bir süre, yeni modeller denenerek yararlılıkları sınanmalı, değişim veya tek biçimlilik ondan sonra düşünülmelidir. Standart bir model belirlenmesinin ülke ihtiyaçlarının aksine bir durum oluşturabileceği dikkate alınmalıdır.

Arşiv eğitim ve öğretiminde teori ve pratik arasındaki ilişki her zaman önemli bir konu olmuştur. Günümüzde arşivcilik eğitimi programlarına bu uygulamalar dâhil edilmekte ve eğitimin eksik kalan uygulama yönü böylece

desteklenmektedir. Öğrenciler, ancak bu uygulamalar sayesinde teorik bilginin uygulanabilirliğini değerlendirebilmekte ve mesleki sorunlara yönelik yaklaşımlarını belirleyebilmektedirler. Dolayısıyla, eğitimde stajlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu staj uygulamalarından yeterli verimin sağlanabilmesi, kuşkusuz, süre olarak yeterli bir zaman aralığına sahip olmasıyla mümkün olabilir. Arşıvcılık eğitiminin artan bir şekilde üniversite düzeyine çekilme arzusu, eğitimin arşiv servislerinden uzaklaşmasının ve daha çok teorik eğitimin yolunu açmamalıdır. İşkandinav ülkelerinde de, arşiv kurumlarıyla işbirliği ve staj uygulamalarına yönelik güçlü bir eğilim görölmektedir.

Mesleki politikaların belirlenmesi ve teknik düzeyde standartları ve prosedürleri tanımlayan milli düzeyde bağımsız merkezi bir kurumun (milli arşivin) varlığı, arşıvcılığın bilimsel yönünün gelişimini kolaylaştırmak için tek başına yeterli olmamıştır (Ribeiro, 2001, s. 300). Arşıvcılığın bilimsel yönünün gelişmesi, ancak kurumsal yönü de olan teorik destekli bir arşıvcılık eğitiminin doğmasıyla mümkün olabilmıştır. Böylelikle, programı diğer bilimlerden bağımsız olan arşiv eğitim kurumları hayata geçirilmiştir. Bu da, teorik eğitim ile uygulama çalışmalarının dengeli şekilde eğitim programında yansıtılmasını gerektirmektedir.

Arşıvcilerin statüsü ele alınması gereken bir başka konudur. İşkandinav ülkelerinde üniversite seviyesinde bir eğitim almak arşıvcilerin belli çevrelerde statüsünü arttırmıştır. Finlandiya Milli Arşivi'nin alt servis derecesinin Milli Eğitim Kurulu tarafından yürütölen daha büyük bir derece sistemiyle uyumlu hale getirilmesi, statü sorununa yönelik bir çözüm olmuştur (Lybeck, 2004, s. 116). Ancak toplumsal statü kaygısıyla, eğitim kurumunun tipi ve programı değiştirilmek suretiyle bir eğitim modeli oluşturulmamalıdır. Zira, toplumsal statü bir ülkede mesleğe yönelik kamusal ve toplumsal yaklaşımlarla doğrudan ilişkilidir ve eğitim kurumunun yetiştirdiği nitelikli adaylar, bu saygınlığın kazanılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar.

Arşıvcılık eğitim ve öğretiminin sadece İşkandinavya'da değil, diğer ülkelerde de ciddi problemlerle karşı karşıya kalma ihtimali oldukça yüksek görönmektedir. Bu problemlere yönelik çözümler üretmek artık bir zorunluluktur. Buna göre, arşıvciler ve enformasyon uzmanları, (tarihi arşiv mirasının oldukça zayıf olduğu ülkelerde) bir arada (tarihi arşiv mirasının güçlü olduğu ülkelerde ise farklı şekillerde) eğitilmelidir. Ancak, eğitimin birlikte yürütöldüğu ülkelerde arşıvcılık bir yardımcı bilim olarak görölmemelidir. Bu tür gelişmelere karşı arşıvcılık eğitimi, idari otoritelerin bir tür koruyuculuğu altında olmalıdır. Belge

ve arşiv yönetimi, mevzuata bağlı bir fonksiyona sahiptir. İdari sürecin yanı sıra, arşiv yönetiminin gerçekleşmesinde hukuki ve kültürel yönler de vardır. Bunun yönetimi, enformasyon bilimi tarafından tek başına sağlanamayacak bilgi ve yetenekleri gerektirmektedir. Lybeck (2004, s. 115), bütünleşmeye dayanan eğitimsel işbirliğini gelecekte temsil edecek programların bu gerçeği yansıtabileceğine inanmaktadır. Diğer yandan, bir zamanlar hukukçu–arşivci ve daha sonraları tarihçi–arşivci olarak nitelenen arşivcilerin yerini günümüzde dokümantalist–arşivci alma eğilimi ihtimal dâhilindedir (Uhde, 2006, s. 200). Bu gelişmenin. bilimlerin (arşivcilik, dokümantasyon ve kütüphanecilik) kendi özel alanlarında yetersiz uzmanlaşma, eski ve kökleşmiş geleneklerin yok olması, bağımsız bir bilim dalı olma özelliğinin yitirilmesi gibi başka sıkıntıları beraberinde getirebileceği göz ardı edilmemelidir.

Sonuç

Her ülke, kamu ve özel kuruluşların taleplerini yerine getirmeye ve gelecekte yapılacak bilimsel çalışmalar için gerekli zemini oluşturmaya yönelik önemli bir sorumluluğa sahiptir. Diğer yandan, konumuzu da ilgilendiren belgesel mirasın gelecek nesiller adına korunması ihtiyacını karşılamak üzere, alana yönelik gerekli ve yeterli düzeye sahip bir eğitim faaliyeti yürütülmelidir. Bu sorumluluğun nasıl yerine getirileceği, her ülkenin sahip olduğu gelenek ve tarihi mirasın yanı sıra, içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasi ve bilimsel durum ile sıkı sıkıya bağlantılıdır.

İskandinav ülkeleri arşivcilik eğitimi, gelenekler, gelişmeler ve ihtiyaçlar karşısında farklı yöntemler izlemişlerdir. Bu yöntemler, bir yönüyle devlet ve özel arşivlere yönelme, bir başka yönüyle de eğitimi farklı şekillerde organize ederek farklı geleneklerin korunması, ihtiyaçların karşılanması ve bilimsel yeniliklerin yeterli oranda öğrenciye aktarılabilmesi şeklinde kendini göstermiştir. Almanya’da da görebileceğimiz benzer yöntemler, iş piyasasıyla ilgili meydana gelen değişikliklere ilgisiz kalınmadığını göstermektedir.

Avrupa ülkeleri, 1990 sonrasında arşivcilerin iş profilinde, yani günlük çalışmalarda meydana gelen değişimin farkına varmışlardır. Bu değişim, eğitimin en azından bir kısmında ciddi bir reforma gidilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. İskandinav ülkelerinde arşivcilik eğitimi veren her türlü kurumun yürütmekte olduğu programın analizi bu değişimi göstermektedir. Bu eğilim,

Avrupa űlkelerinde eđitim programlarında giderek daha fazla uzmanlařmaya y¶nelme, program reformu ve i¶erikte deđiřiklik ve eđitim yapısının yeniden řekillendirilmesi řeklinde g¶rűlműřtűr. Benzer deđerlendirmelerin İřkandinav űlkeleri i¶in de ge¶erli olduđu rahatlıkla s¶ylenebilir.

İřkandinav űlkelerinin arřivcilik programlarında Orta¶ađ ve Yeni¶ađ belgelerine y¶nelik vurgunun yapılmadıđı dikkat ¶ekmektedir. Burada ¶alıřmakta olan bir arřivci, Avrupa űlkelerindeki arřivcilerin aksine, tarihsel konuları ve eski d¶nemlere ait belgeleri okuma ve yorumlama zorunluluđuyla karřılařmayacaktır. İřkandinav űlkeleri i¶inde sadece Norve¶'te paleografya dersinin (ancak bir eđitim kurumunda) yapılıyor olması, bu konuya, burada ne kadar az ihtiya¶ duyulduđunu a¶ık¶a g¶stermektedir.

Eski belgelerin okunması ve yorumlanması konularına fazla ihtiya¶ duyulmaması, İřkandinav űlkelerinde bilgi bilimleri eđitiminde arzulanan iřbirliđinin bařarı seviyesini olumlu etkileyecek bir durumdur. Orta¶ađ ve Yeni¶ađ'a ait belgeleri olmayan, resmi dil ve alfabe deđiřtirmeyen űlkeler i¶in eđitimde entegrasyonun ger¶ekleřebilirliđi bu a¶ıdan daha kolaydır. Gűnűműzde iř sahalarının sadece devlet merkezli olmaktan uzaklařması, bunun yanında űzel sekt¶r fakt¶rünün daha belirgin bir řekilde ortaya ¶ıkması, ders programlarında daha fazla ¶eřitlenmeyi ve daha farklı iř sahalarının dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bu da, arřivcilik eđitiminde farklı tercih ve metotların dikkate alınmasının űlkeler a¶ısından daha fazla yarar sađlayacađını ortaya koymaktadır.

Gűnűműzde arřivcilik eđitimi, bađımsız arřiv okulları yoluyla, tarih ve enformasyon bilimi eđitiminin bir par¶ası olarak ű¶ ayrı řekilde yűrűtűlmektedir. İřkandinav űlkelerinde yűrűtűlen arřivcilik eđitiminin benzer bir yapılanma i¶inde olduđu belirtilebilir. Buna karřın bir arřivcilik eđitimi, her ne tipte űrgűtlenirse űrgűtlenisin, hizmet ettiđi űlkenin sahip olduđu belgelere dayalı gűncel ve tarihi mirasını korumaya, dűzenlemeye ve kullandırmaya y¶nelik a¶ılımları yansıtması gerekmektedir. Bu da, bir yandan eđitimin teorik kısmının uygun bir zaman diliminden oluřan uygulamayla desteklenmesini, diđer yandan da űlkenin sahip olduđu eski ve yeni belgeleri rahatlıkla yorumlayıp dűzenlenebilmesini, bunlara y¶nelik idari eriřimi ve arřivlerin kűltűrel y¶nűnű yansıtan arařtırma taleplerinin karřılanabilmesini ve bűtűn bunların yapılabilmesi i¶in de modern enformasyon ara¶larının mesleki kullanımının űđretilmesini gerektirmektedir.

Summary

Countries have got responsibilities in meeting the demands coming through governmental and non-governmental bodies. They are also obliged to provide the necessary education with the intention of preserving and protecting documentary heritage for future generations. Realization of these points obviously depend on the tradition and historical heritage of each country.

Approaches of Scandinavian countries to the methods pursued in archival education are different to a certain extent. On the one hand they focus on state and private archives and on the other hand they organize this education in different forms and thus they define different methods. Similar approaches are seen in Germany and Holland. This shows that concerns on employment is taken into consideration carefully.

In 1990s European countries realized the changes taking place in the daily works of archivist. This change has played an important role in the reformation of archival education. It can be said that similar developments took place in Scandinavian countries, too. An analysis of programs carried out by the institutions responsible for archival education in Scandinavian countries exhibits similar aspects of these changes. These changes, leading to more specialization and reform in curriculum and contents, show similar approaches to similar problems by both European and Scandinavian countries. In addition, it is worth noting that archival education in Scandinavian countries do not emphasize documents from middle ages and new ages. Contrary to the European archivist, Scandinavian archivist rarely face historical topics and documents that belong to old ages. Therefore it can be said that Scandinavian countries can integrate the education of information sciences successfully.

Kaynakça

- Alonso, (1988). "Archival Education in Spain", *American Archivist*, c. 51, 330–335.
- Bilici, F. (1995). "Bilgi Edinme Hak ve Hürriyeti", *Arşivcilik Konferansları I*

- içinde (ss. 64–73), Hamza Kandur (Yay. haz.), İstanbul: Librairie de Péra.
- Brenneke, A. (1953). *Archivkunde: Ein Beitrag zur Theorie und Geschichte des europäischen Archivwesens*. Wolfgang Leesch (Yay. haz.), Leipzig: Koehler & Amelang.
- Çakın, İ. (2000). “Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Hacettepe Üniversitesi Örneği”, *Türk Kütüphaneciliği*, 14(1), 3–17.
- Die Archive in der europäischen Union. Bericht der Sachverständigengruppe über Fragen der Koordinierung im Archivwesen*. (1994). Lüksemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften.
- Enders, G. (1987). Probleme der Archivgeschichte und der Archivgeschichtsschreibung: Ein historischer Überblick. *Archivmitteilungen*, 37, 63–67.
- Ermerhoff, M. (2000). “Die Ecole des Chartes”, 15 Şubat 2000 tarihinde <http://www.uni-marburg.de/archivschule/forum12.html> adresinden erişildi.
- Der Fachbereich Informationswissenschaften. 4 Haziran 2007 tarihinde <http://informationswissenschaften.fh-potsdam.de/fb5info.html> adresinden erişildi.
- Fraçki, E. (1989). “Die Archivarsausbildung in Polen”, *Wissenschaftliche Archivarsausbildung in Europa* içinde (ss. 69–75), Willhelm A. Eckhardt (Yay. haz.), Marburg, Archivschule Marburg – Institut für Archivwissenschaft.
- Greene, M. A. (2002). “The Power of Meaning: The Archival Mission in the Postmodern Age”, *The American Archivist*, 65(1), 42–55.
- Hageneder, O. (1989). “Die Archivarsausbildung am Institut für österreichische Geschichtsforschung”, *Wissenschaftliche Archivarsausbildung in Europa* içinde (ss. 14–28), Willhelm A. Eckhardt (Yay. haz.), Marburg, Archivschule Marburg – Institut für Archivwissenschaft.
- Hickerson, H. T. (2001). “The Challenges for the Archival Profession”, *The American Archivist*, 64(1), 6–16.
- Houtari, M.–L. – Valtonen, M. R. (2003). “Emerging Themes in Finnish Archival Science and Records Management Education”, *Archival Science*, 3(2), 117–129.
- İcimsoy, A. O. (1996). “İdari Belgelere Erişim Hakkı: Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunları”, *Bilgi Edinme Özgürlüğü* içinde (ss. 46–54), Yaşar Tonta–Ahmet Çelik (Yay. haz.), Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Keskin, İ. (2003). *Yakınçağ’dan Günümüze Türkiye’de ve Avrupa’da Arşivcilik Eğitimi*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul: İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, İ. (2007). “Gelişmelerin Şekillendirdiği Bir Bilim Olarak Arşivcilik ve

- Arşivcilik Eğitimi”, *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, 24–26 Ekim 2007, Ankara, *Bildiriler* içinde (ss. 82–91), S. Kurbanoglu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. haz.), Ankara: H. Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2007.
- Kristinsdóttir, K. (2003). “The Turning Point in 1985. The History of Appraisal and Disposal of Records in Iceland”, *Archival Science*, 3(2), 199–204.
- Leesch, Wolfgang. (1971). “Das Institut für Archivwissenschaft und geschichtswissenschaftliche Fortbildung (IfA) in Berlin–Dahlem (1930–1945)”, *Branderburgische Jahrhunderte: Festgabe für Johannes Schultze zum 90. Geburtstag* içinde (ss. 219–254), Gerd Heinrich ve Werner Vogel (Yay. haz.), Berlin.
- Lybeck, J. (2003). “Archival Education in Scandinavia”, *Archival Science*, 3(2), 97–116.
- Menne–Haritz, A. (1995). “Archivausbildung: Professionalisierung statt Harmonisierung”, *Aspekte der Professionalisierung des Berufsfeldes Information* içinde (ss. 361–373), Thomas Seeger (Yay. haz.), Konstanz: Univesitätsverlag.
- Menne–Haritz, A. (1994). “Archival Training in Germany: A Balance Between Specialization in Historical Research and Administrative Needs”, *The American Archivist*, 57(2), 400–408.
- Mitteilungsblatt der Universität Wien*, No: 154, 2000/2001
- Norberg, E. (2003). “A Nordic Archival Tradition”, *Archival Science*, 3(2), 85–95.
- Odabaş, H. (1998). “Arşivciliğimize Genel Bir Bakış ve Arşiv Meselelerimiz”, *I. Milli Arşiv Şurası –20–21 Nisan 1998– Tebliğler–Tartışmalar* içinde (ss. 331–665), Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Papritz, J. (1998). *Archivwissenschaft* (2. ed.). Bd. 2, Marburg: Archivschule Marburg–Institut für Archivwissenschaft.
- Ribeiro, F. (2001). “Archival Science and Changes in the Paradigm”, *Archival Science*, 1(3), 295–310.
- Roper, Michael. (1987). “Archival Education in Britain”, *The American Archivist*, c. 50, 586–590.
- Schockenhoff, V. (1997). “Integration oder isolation? Wie soll die archivarsausbildung in der zukunft gestaltet werden?” *Der Archivar*, 50, 723–734.
- Schockenhoff, V. (2003). “Entegrasyon veya İzolasyon: Gelecekte Arşivcilik Eğitimi Nasıl Yapılandırılmalı?”, *Türk Kütüphaneciliği*, İshak Keskin (Çev.),

17/2, 167–178.

- Schuler, P.–J. (1993), “Zur Ausbildung von Diplomarchivaren an der Fachhochschule Potsdam (seit 1992)”, *Diplom–Archivarin, Diplom–Archivar –heute–. Das Berufsbild des gehobenen Archivdienstes* içinde (ss. 78–80) München.
- Schuler, P.–J. (1999). “Das Potsdamer Modell. Die Wissenschaftliche Hochschulausbildung für Archivare in Potsdam”, *Archivistica docet –Beiträge zur Archivwissenschaft und ihres interdisziplinären Umfelds–* içinde (ss. 685–704), Potsdam: Verlag für Berlin–Brandenburg.
- Sigmond, J. Peter. (1989). “Die Archivarsausbildung des wissenschaftlichen Dienstes in den Niederlanden”, *Wissenschaftliche Archivarsausbildung in Europa*, Wilhelm A. Eckhardt Yay. haz.), Marburg, Archivschule Marburg – Institut für Archivwissenschaft, 1989, s. 130–136.
- Uhde, K. (2006). “New Education in Old Europe”, *Archival Science*, 6(2), 193–203.
- Wissenschaftliche Archivarsausbildung in Europa –Marburger Vorträge–*, Wilhelm A. Eckhardt (Yay. haz.), Marburg: Archivschule Marburg, Institut für Archivwissenschaft.